

Világhírű kintézetű olmtúsi

Quargli.

Az első olmtúsi gépüzemi szappan, mely 1830. évben alapított, ajánl saját gyártmányából egy postai küldeményt bérmentve és utóvét 3 K 70 filléért. Nagyobb megrendéseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEIXNER, Olmtúsi, Bahnhof, 10821

SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kules“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan. Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht”, névvel és a „Szarvas” vagy a „Kules” védjeggyel legyen ellátva.

Ha őszül a haja

ne használjon más, mint a

„STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 K.

ZOLTÁN BELA gyógyszerárban,

Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétátér-utca sarkán. 11196

Kocsi-gyártás.

Budapesti kovács- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,

Budapest, VII., Kerepesi-út 72.

Ajánl mindennemű hintókocsit.

Most jelent meg! Most jelent meg!
Dr. MECZNER SÁNDOR

A műkedvelő fényképezés kézikönyve

számos ábrával, négy műmelléklettel, 237 oldal tartalommal. 3 kor. 20 fillér beküldése ellenében bérmentve küldi meg bármely hazai könyvkereskedés vagy a kiadó:

Trócsányi Bertalan könyvkereskedése Sárospatak.

A világ legnagyobb természeti csodája a Dobsinai jégbarlang.

Villamos világítás mellett megtekinthető október 1-ig. Prospektust díjlanul küld az igazgatóság.

A SZT.-LUKÁCSFÜRDŐBEN.

Természetes forró, meleg, kénforrások. Iszappfürdők, iszapforrások, kén- és kádifürdők, masszázs, gyógyvíz uszodák, Olajos és goudos állás, Csúsz, kőszvény, ideg-, bőr-, hajók és a téli furdókúra. Téli kímélő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága Budapest-Budán 10876

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszert gyengélkedők, vöröszegények és lábbadózók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10882

Kitűnő íz. Több mint 3500 orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.80, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Hogy ESZMÉNYI KEBELT

előrhessen, használja ön a Pillules orientales-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelt fejleszlik, erősítik és ismét helyreállítják, a deréknek pedig állandóan kezes embonpoint adnak, a nélkül, hogy a derekat megnagyobbítsák.

A PILLULES ORIENTALES az egészséget mindenkor előmozdítják és legérzékenyebb váratok mellett is bevehetők, fiatal lányok által ép úgy, mint hölgyek által, a kiknek keble a szilárdságot elvesztette vagy azt soha sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés. Egy doboz ára utasítással K 6.45, bérmentve, utóvétől K 6.75.

J. Ratié, Pharmicien, 5, Passage Verdun, Paris. Ausztria-Magyarország részére: Török József gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12. 10846

KIRNER JÓZSEF

utóda Pirk J. puskaműves. (Alapított 1808. évben.) BUDAPEST IV., Bécsi-u. 2. gyár Bőssa-u. 7. Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű Kettős vadász-fegyverekből, golyós-fegyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő-fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, tollfegyverek és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezeskedik. 10846

Amatőr-fényképezők

'figyelmébe!

11191

Fokozható művészi hatás tekintetéből korszakos jelentőségűek a

Mayering Károly által föltalált

optalochromat-folyadéklencsék

A 14 államban szab. nagyjelenségű magyar találmány fényerősségben föllümulja az eddig használt, tömör üveglencsékét. Rendkívül olcsó objektívjeinek használhatóságáért és tartóságáért teljességgel felelősséget vállalunk. — Képes magyarozó árjegyzéket bérmentve küld:

MÁYERING ÉS TÁRSAI optikai folyadéklencsé- és műszergyára

Budapest, VII., Kerepesi-ut 30.

Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia

benlakással 100 tanuló részére.

Az intézet felső kereskedelmi iskolai és kereskedelmi akadémiai tagozatból áll.

A felső kereskedelmi iskolai tagozat alsó osztályába a tanulók a középiskola IV. osztályából vétetnek fel s a végzett növendékek a kereskedelmi pályán kívül az 1883. I. t. c. alapján több hivatali pályára is illetékesek s az egyévi önkéntes szolgálatra jogosultak. Évi tandíj 200 korona.

Az akadémiai tagozat rendszeres hallgatói közzé vagy kereskedelmi iskolában érettségét tett ifjak. E fiáskolai tagozat a ker. szakismeretek nagyobb művelése mellett széleskörű közgazdasági és jogi ismereteket nyújt, melyek súlyt fektet a modern nyelvekre s arra törekszik, hogy hallgatói egy a nemzetközi kereskedelemben, mint a közgazdaság magasabb állásaiban helyüket megállják. Évi tandíj 240 korona.

A benlakás — internatus — a kényesebb igényeket is kielégítő modern berendezésű s a teljes ellátásért évi 850 korona fizetendő.

Részletes programmal szívesen szolgál az igazgatóság. 11192

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv. társ.

Irodái: VI., ker., Andrassy-út 5 (saját házában).

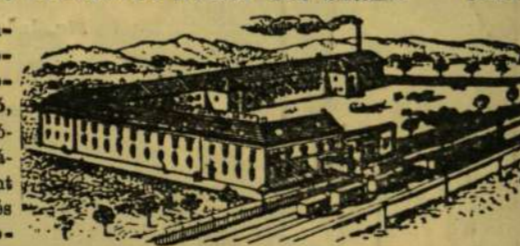
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogadott betéteket 4%-os kamatozással, a 10%-os betétkamrától az ötödik felet. Lezártított váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra. Magyar kir. osztályosjegyek kölcsönös-helyre IV., Ferenciek-tére 2. Kész zalogüzletei: IV., Károlyi-körút 18., IV., Ferenciek-tére és Irányi-utca sarkán, VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., Csúsi-út 6. sz. 10831

DAVID KÁROLY ÉS FIA

doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651

Gyárt: Papírtányért, bonbonliert és jardinet-dobozokat. Sajtelt kerek dobozokat, légmentesen elszárható, összehajtható dobozokat pólyák kötőgyapott, stb. és magolászára. Hintódobozok, valamint húsveti lomos-ösövek tetézés szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához Szekrényospako és köpöladapapír legújabb szin és kivágásban.

Állandó kiállítás a fenti cikkekben a városi iparcarnokban megtekinthető.

A legjobb arzszópitószert a SERAIL-ARCZKENŐCS,

mely az arzot tisztítja, fehériti és bársonypuhává teszi.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan } kitűnő tolett szappanok } Serail-puder. Kiváló finom arczpor három színben, fehér, rózsaszín és krém. Egy doboz ára 1 korona. Serail-arczkenőcs. } a kenés használatához. Serail-szájvíz. A legjobb szájvíz.

Főraktár: Budapestben, Török József gyógyszerárban. 10888

Kapható továbbá a készítőnél ROZSNYAY MATYAS gyógyszerárban, Arádon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerárban.

VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, AUGUSZTUS 13.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utca 9. Előfizetési feltételek: Egész évre ————— 16 korona. A „Világkörüli”-vel ————— 8 korona. negyedévenként 80 fillérral Kiföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldi is csatolandó. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Negyedévre ————— 4 korona. több.

GYÖNGYÖSY ISTVÁN.

KÉTSZÁZ ESZTENDEJE múlt, hogy jeltelen sírjában aluszsa örök álmait a XVII század e nagy költője, a magyar költői stílus egyik megalapítója és mestere. Hatása, népszerűsége szinte páratlan a régi magyar irodalom történetében. Másfél száz esztendeig korlátlanul uralkodott a magyar költészet birodalmában; költők, írók, olvasók rajongva dicsőítették, egész költői iskolát teremtett, hiszen, mint Gvadányi mondja róla, «költőmagyar poétát nála magyar anya nem szült a világra.» Hatása még irodalmunk megújodása korában sem mult el. Csokonai tőle tanult, Vörösmarty, Petőfi szívesen olvasták, ragyogó hasonlatai közül nem egyet tovább képezve, beolvastottak költészetők fényes birodalmába, Arany is tőle, a magyar tizenkettős-vers mesterétől tanult meg verselni, hogy a versalakot még művészbibb tökéletesre emelje. De a milyen nagyra becsülték mint költőt, épen olyan kevéssé ismerték élete folyását. Dugonics András innen-onnan kihalászott egypár levéltári adatot, azt is nagyobbára tévesen alkalmazta rája, s így iparkodott róla egy kis életrajzi töredéket összeállítani. Kevés költőről került annyi téves adat forgalomba, mint Gyöngyösről. A mit később irtak róla, az is alig volt egyéb, mint Dugonics felületes adatainak ismételtetése. Ez adatokat pótolja a helyesbítő sok évi leltári kutatás alapján most megjelent könyvem, melynek főbb adatait alább összefoglalom.

A költő családja tulajdonképen Gyöngyös-Horváth nevű volt. A nemességszerző a költő nagyapjának, Mihálynak rokona, György volt, a ki hadi érdemeiért 1593-ban Rudolf királytól nemességet nyert. Gyöngyőri ezimeres levelének fő alakja haragos oroszán, mely jobbában kardot, baljában török főt tart. György vitéz a török háborúban vitézkedett, s az ő érdemei révén nemcsak feleségét, de rokonát, Mihályt is nemességre emelte a király.

György magtalanul halt el, Mihály lett a nemzetség-fentartója, a kinek második fia, János, ungmegyei nemes leányt, Deák Katát vette el feleségül. E házasságból öt fiúgyermek született, ezek közül a legfiatalabb volt István, a költő.

János prókátor volt Eperjesen, ott mai napig is látható nagy kőháza a Téli-soron (Winterzeile). István Radánecz ungmegyei kies fekvésű

A MARGIT-SZIGETEN.

GYÖNGYÖSY ISTVÁN.

Az Országos Képtárban levő metszet után.

A költő előkelő családból nősült, *Baranyay* Ilonát vette feleségül, a kinek révén több helyütt részjóságokat nyert és a híres kuruca vezérrel, *Szepessy* Pállal is sógorságra került. Mint kellemes, ékesen szóló, alkalmazkodó embert, nagy hírre vergődött jogtudóst, a kit Zrinyi Ilona is emleget, mint illet, élete végéig kedvelték a főúrnok és a körülményekhez képest eléggé pártolták is.

Mint a *füleki* végvár seregbirája, Gyöngyösy István is kivette részét a *«a végek vitézi»* vérről izzadó fáradságából, a kik «skarlat» színre festették török vérről a mezők zöld pázsitját. A seregbiró Gyöngyösynek két-három lótarásra lett volna joga, de évekig sem kapott fizetést, mert a bécsi udvarnak kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy a magyar vitézeket fizesse.

Wesselényi Ferenczel Füleken ismerkedett meg, a ki kapitánya volt a várnak. A hiru főúr szívesen elmondogatta híres regényes esetét Széchy Máriával, a mikor szép feleséget és várat nyert. *Gyöngyösy* István megénekelte a híres eseményt, a nádor ki is adta 1664-ben *Kassán* a gyönyörű leírásokban, szép lírai helyekben bővelkedő «Kronikát», a mely Gyöngyösyt egy csapással kora legnépszerűbb költőjévé avatta. Az asszonyok nem győztek betelni szerelmes ömlengéseivel, gyönyörű, csengő-bongó verseléseivel, a férfiak megtalálták benne a tudós mitológiai, szép példákat, leírásokat s ők se tudták eléggé dicsőíteni. Korának szája ize szerint irt, de verselő művészetrel és kellemes nyelven, színes hasonlatokkal.

Gyöngyösynek *Ovidius* volt kedves költője, az asszonyi szépségnek és bájjának nála ragyogóbb leírója és lelkesebb dicsőítője alig van a régi magyar irodalomban. Az ily leírások, a gondolatok költői mezbe való öltöztetése költészetnek fő ékességei. Női alakjainak leírásában maig is gyönyörűségét találhatjuk az olvasó. A hogy Széchy Máriát vagy *Philomelát*, *Zrinyi* Ilonát leírja, az ma is példaképül szolgálhat. Olvassuk el csak *Zrinyi* Ilonáról írott sorait és nem győzünk betelni szépségével:

Az orczái rózsák, nyaka alabastrom,
Maga kelletése szívet győző ostrom.
Homloka lilium, az ajaka kláris,
A melynek hervadni magánosan kár is,
Bár csókot harmatja érte volna máris!

Szóláshoz készül ajaka, nyílása,
Úgy tetszik, hogy piros hajnal hasadása,
Vidám személynék helyből mozdulása,
Mint az derült napnak az égen járása!

Vagy lehetne szebben tanító irányú gondolatot költői mezbe öltöztetni, mint ezek:

Az aranyak a tűz, terh a pálma-ágnak,
Utás a tűzköbe titkon lakó lángnak,
Hab a tengereket járó bátorságnak,
A szükség próbája igaz barátságának.

Ezeknél ragyogóbb hasonlatokat csak *Vörösmartyn*, *Petőfinél* találunk. Effele hasonlatait műveinek minden lapján két kézzel szórja. Nagy lírai és leíró tehetség. Hogy dalokat, énekeket ne irt volna, nem bírjuk elhinni. Hogy nem maradtak meg efféle kisebb költeményei, vagy névtelenül jutottak reánk, az korának gondolkodása magyarázza meg. Balassi szerelmes versei is csak szerencsés véletlenség folytán maradtak meg. Az ilyeneket kinyomatni akkor senkinek sem volt elég bátorsága, csak kéziratban terjedtek el és titokban gyönyörködtek, vigadtak és busultak velők a szerelmes lelkék. Ilyen véletlenül megmaradt szerelmi dalok gyűjteménye a *«Vásárhelyi dalos-könyv»*, a melynek nem egy oldala teljesen Gyöngyösy verseinek hangjáról formájára vall.

Gyöngyösyt hírhedt labancznak szokták mondani, de minden alap nélkül. A kik megátalkodott labancznak tartják, azok csak *Murányi Vénusá*-ra gondolnak, a hol több helyütt áradozik a király-hűség dicsőítéséről, de eszök ágában sincs ugyancsak a *Murányi Vénus*t megindító mély hazaszeretetről tanuskodó sorait megfontolni:

Veszni tért kis hazánk! forgasz meg sok koczkán,
Hány felé vetett már a szerencse sarkán!
Régi szép épséged e miatt áll csonkán,
Miképen sirassam ily romlottságot!
Mivel könnyebbítsem Nagy fáradságodat?
Miként vigasztaljam szomorúságodat?
Midőn megszemlélvén sok romlott bástyáját,
Szegény országomnak, s megtompult szabályját,
Sóhajtással mondom keserves nótáját.

Akkoriban a magyar főúrnok kisebb-nagyobb tehetséggel intézték a nagy politikát, a hozzájuk szegődő nemes emberek követték őket. Wes-

selényi nádor maga is labancz, de igaz jó hazafi volt. Gyöngyösy hűségesen szolgálta urát, híven kitartott a nádor halála után felesége, *Széchy* Mária oldalán is. A *murányi összeesküvésben* ő is részt vett. Ő se nézte végig tétlenül hazája pusztulását, s mint a *«rebellió híve»*, már 1668-ban belekerült a pártosok összeirt lajstromába. Az 1870-iki *«siralmas esztendő»* — mint *Babócsay* Izsák tarczai krónikás mondja, a retentő üldöztetések és kínzások éve, a mikor Magyarország megkötözve hevert a bécsi udvar előtt. Gyöngyösy ez év elején még részt vett a bécsi udvartól eltöltött kassai gyűlésen, mint Széchy Mária követe, de azután elfogták és a füleki várba hurcozták. Fogságából *Szelepcsényi* érsek menti meg, ekkor tért át a katólikus vallásra. Az érsek másokat is kimentett ilyen áron. Csak ez volt a menekülés útja, a mint *Barkóczy* István mondotta vendégének, *Kende* Gábornak: «Ne félj bátyja, mert bizonyosan nem bánatnak benneteket, de bizony papistává kell lennetek!» Így lett Gyöngyösy papistává, de még így is terhes föltételek mellett eresztették csak szabadon. Pál füleki kapitány és a füleki őrség tisztikara tizezer tallér erejéig kezeskedett érte.

Így lett katólikus Gyöngyösy pártfogója, *Andrássy* Miklós Gömörmegye főispánja is, a kinek oltalma alatt a költő meghuzta magát.

Ez idő óta Gyöngyösy *Krasznahorka-Vár-alján* lakott, nem csatlakozott, de nem is csatlakozhatott a bujdosókhoz, mert inkább tollforgató, mint kardviselő ember volt, s idősebb kora sem engedte, hogy a bujdosók tábori életét élje. De tollával szolgálta a nemzeti ügyet. 1681-ben, mint megyéjének követe megjelent a híres országgyűlésen, a hol az újonnan megválasztott nádort, *Esterházy* Pált, mint a nemzeti ügy hőstét ünnepli, a mi váltig nem is tetszett az udvari érzelmű embernek. Thökölyt is dicsőíti e versében, mikor pedig 1682-ben házasságra lép *Zrinyi* Ilonával, lelkesen ünnepli a kuruca királyt híres verseiben, s várja azt a boldog időt: *Mikor a «kalpag szab rendet a kalapnak!»,* úr lesz a magyar Magyarországon! Gyöngyösy nem tartozott azon szilárd jellemek közé, a kik meggyőződésüknek mindent fel tudnak áldozni, de tollával nagyobb szolgálatot tett hazájának, mint ha kardjával a bujdosók táborában vitézkedett volna.

Első házasságából született legidősebb fia, *István* már ekkor *Gatályban* mint a maga gazdája élt, megmaradva kálvinista hitében s azon a vidéken maig is élő, kiterjedt kálvinista családnak megalapítója lett. A költő második házasságából született katólikus Gyöngyösy-ág Dunántúlra származott s kihalt. Egyik fia, *György* csornai prépost és váradi kanonok lett.

Gyöngyösy tekintélye öregségében napról napra nőtt. A megye minden kényes ügyben, a hol alkudozni kellett, őt küldte ki. Emberismeretéről, ügyességéről tanuskodik, hogy ő tárgyal az akkoriban mindenható és pusztító katonasággal, ő alkudozott megyéje nevében *Karaffa* tábornokkal, az eperjesi hóhérrel is. Az 1687-iki országgyűlésre is őt küldték ki követ-

A GYÖNGYÖSY-HORVÁTH-CSALÁD CÍMERE 1593-BÓL.

nek. 1686-tól kezdve alispánja volt a megyének, 1700-ban akarata ellenére újra megválasztották alispánnak, bár kérve-kérte a megyét, hogy tekintettel beteg és «tántorgó öregségére», mentse fel ez állás terhei alól. Ez attól kezdve minden évben ismétlődött, de még az 1704-ik esztendő is hivatalában találta, a mikor ősszel Csetnek meghalt. Halála napját nem jegyezték fel. De háza a hagyomány szerint ma is megvan némi alakításokkal a Jolsvai-utca 110. szám alatt. Gyermekai elköltöztek a megyéből, ivadékaik ezután *Sárosban*, *Zemplénben*, később *Ungban* is éltek. Gömörben nem maradt senki, a ki emléket fentartotta volna. Sirja jeltelen, de emléke él munkáiban és abban a nagy hatásban, a melyet régebb s újabb irodalmunkra tett.

Gyöngyösy László.

SZOVÁTA.

Szováta gyönyörű vidéke,
Ti felséges, csodás tavak:
Mit mondjak rólatok?... Biz attól
Elkéstem, hogy megáldjalak —
Megáldott már titeket valaha
A jó Isten maga!

Nines klastrom itt az erdők mélyén,
Hogy szentté hirdetné vized,
Mégis kész búcsújáró helyiyé
Teszen növekvő jó hied.
Lassanként... Mert van egy hibád, de nagy,
Hogy csak Erdélybe vagy!

Volnál csak valami cseh tájon,
Vagy *Szíríában* valahol:
Nagy-úri divat lennél nálunk,
S csoda, a milyen téged sehol.
De így nekünk (oh, magyar agyvelő!)
Nem vagy előkelő!!

Szabolcska Mihály.

ERDÉLYBE!

Vidám kedvvel, könnyű lábbal
Megyek árkon-bokron által
Napsugaras utra.
Csöndes-derűs öröm vár rám
Zúgó-búgó nyírfák árnyán,
Oda megyek újra.

Mint a hazaszálló fecske
Oda megyek, napkeletre,
Oda húz a szivem,
Hol a havas bérczek alatt
Gyöngye szirma virág fakad
Ezerféle színben.

Felejtem a nehéz tusát,
Örömtelen bús ifjúság
Ezer baját, gondját,
Elfelejtett tervek, vágyak
A lelkemre rátalálnak,
Szirmaikat bontják.

... Oh, megint a régi vagyok!
Megölt vágyak, szétszakgatott
Álmok kelnek újra —
Csoda-é, ha este-kegvel
Fáradt ujjam vidám kedvvel
Csap megint a hurba?...
Farkas Imre.

Dr. RAJNER LAJOS,

ESZTERGOMI ÉRSÉKI HELYNÖK.

A boldog emlékezetű *Boltzár* József püspök halálával az esztergomi érsekség helynökévé dr. *Rajner* Lajos kanonok nevezetett ki. Méltó utódja a jeles és köztiszteltetben állott elődnek s a kitüntetésre bőven rászolgált úgy papi tevékenységével, mint elméleti és gyakorlati képzettségével és az egyházi irodalomban kifejtett munkásságával.

A hontmegyei, viski születésű főpap attól

Dr. RAJNER LAJOS.

kezdve, hogy 1866-ban mint 24 éves ifjút pappá szentelték, folyton s gyorsan emelkedett pályáján; érdemei s az ezek nyomában támadt elismerés emelték mind magasabba. Még *Simor* János bibornok-primás rendelte be az esztergomi érseki udvarba, a hol esakhamar kanonok lett s mint primási irodaigazgatónak és oldal-kanonoknak módja volt a nagy egyházmegye adminisztratív ügyeiben is jártasságot szerezni. Közé tett egyházi beszédei és egyházi művei mint jeles egyházi író tették ismertté s ezekért a budapesti egyetem hittani kara tiszteletbeli doktorrá avatta. Az országos autonómiai kongresszusnak is tagja volt, mint az esztergomi érsekség területén fekvő káptalanok követe. Ki-nevezetése s eddigi működése az érdekelt körökben általános meglepedést keltett.

AZ ERDÉSZLAK.

Irta Berczik Árpád.

(Vége.)

Mint minden agglagénynek, *Biró* Kleofásnak is megvannak a maga szokásai.

Ezeknek a rajja.
Ezekben aztán ne zavarja senki sem.
Ne kívánja tőle senki, hogy nyolcezredfél óra előtt felkeljen, mert az lehetetlen!
Azt se kívánja, hogy hivatal előtt egy órácskát a kaszinóban el ne töltsön újságolvasással, mert az is lehetetlen!

Mindezek és más egyebek, régi, hosszas gyakorlat által szentesített szokások, melyeknek feláldozását nem követelheti sem a hivatalos fejelem, sem a közérdek, vagy az állam érdeke. Ilyen szokása sok van a számvevőnek.

Az is egyik szokása, hogy későn jár a hivatalba, de korán távozik, mert ebéd előtt még betér hol egy barátjához, hol egy komaaszonyhoz, hol a patikába — egy kis appetitoriumra. Egy másik szokása, hogy a hivatalban töltött időt apró-cseprő szokásokkal minél változatosabbá tegye.

Mikor bejön, a szolga már ott várja a töltött pipával. Rágyujt és nem az íróasztalhoz lép, hanem az ablakhoz. — Az ablak a piacra nyílik s onnan kinézetni egy félórácskát — ki-vált heti vásárok alkalmával, a számvevő úrnak régi szokása. — Ennek az ablaknak a számvevő úr álló és állandó alakja naponként reggeli tizedfél és tíz óra közt. Megszokta őt már ott látni mindenki — Nagyvárdra es környékén — akárcsak a toronyórát! A ki a piacon megfordul tizedfél és tíz óra között — önkénytelenül is felnéz az ablakra. Sokan fel is köszönnek. Némelyek megállanak és felkiáltanak. Sokszor egész vita keletkezik az ablak és a piac közt. A számvevő úr hosszú szárd pipájával kikönyököl az ablakban.

— Hogy vagy Ferdi? Mikor jöttél be? Meddig maradsz itt? Eljősz ma a kaszinóba?
A templom tornyában az óra elüti a tizezt s az ablakból a számvevő úr alakja eltűnik. Ilyenkor kiegészít a pipája.

Az almáriumhoz lép és kivesz egy palaczk jó féle szilva-, vagy diópálinkát.

Pontban tíz órakor egy pohárral felhajtani régi szokása. Régi szokása tartja továbbá, hogy a gyomorerősítő után rágyujtson a második pipára.

Az iroda légkörének jellegét e percztől fogva a füst és pálinka adja meg.

Most következik el az a nagy pillanat, a mikor a számvevő úr az íróasztalhoz lép és a karosszékebe ül. János szolga már levele várja a «szokást», hogy a köpökládát ura karosszékehez tolja — egy csomó aktát az asztalra tesz... és a számvevő úr elkezd a «hátralékok feldolgozását.»

Es ezeket a kedves, ártatlan szokásokat egy fajta ember szokta megzavarni... az ügyes-bajos fél...

A sürgető, alkalmatlankodó ügyfél, a kit a számvevő úr lelkéből gyűlöli és utál, mert — mint mondani szokta — nem lehet tőlk dolgozni.

Társadalmi állásuk szerint rázza le őket nyakáról.

A nem kaputos, vagyis nem uri emberre rá rivall.

Az uri embert meg kinézi.

Biró úr épen az első pipát szitta volt el s a szilvóriumos szekrényből az íróasztalhoz lépett, a mikor kopogást hallott.

Nem felel.

Újabb kopogás.

Csak nem felel.

Erre az ajtó megnyílik. És belép rajta *Czene* Gábor, az erdész.

Biró Kleofás nagyot néz s ha a betörő nem lett volna személyes ismerőse, (már aféle távoli ismerős, a hogy egymást egy-egy megye értelmisége ismeri) bizony rámondott volna.

Így azonban csak épen egy ridet «adjon Istennek» felelt a «jó reggelt»-re és rögtön utána tette fagyosan, mivel lehet szolgálatára.

— Az erdész lak tárgyában jöttem.

— Miféle erdész lak tárgyában?

Czene előadta a tényállást.

— De édes Istenem? miféle ügy ez? Semmit se tudok róla. Még nálam sincs és erdész úr már is sürgető. Hát mit gondol, az ilyet csak fel lehet fujni? Nézzen csak az asztalomra, nézzen köröskörül a szobámban. Hátralék, csupa restancia, a hová csak néz. A kanapém tele van hátralékos aktákkal, még a székek is, a vendégeimet sem ültethetem le; nézzen csak oda, az almárium, a kályha mögé... csupa akta, csupa restancia! Emberfeletti munkát végzek s végzeknek még inkább, ha — bocsanatot kérek — a felek dolgozni hagyának.

Az erdész szó nélkül hagyta az áradatot végig zúgni maga felett, de *mikor* *Biró* Kleofás — kifogyva a szuszból — bevégezte mondókáját, felvilágosította, hogy — mint az iktatóban megtudta — már tegnapelőtt óta az asztalán van.

— Már tegnapelőtt óta! Hát mit képzél az erdész úr? miféle fogalma van az alapos, jó közigazgatásról? Egy-két nap alatt el lehet az eféle dolgot intézni?

Czene szerényen megjegyzi, hogy az ügy rá nézve nagyon sürgős, mert... mert... a tél maholnap beköszönt és ha későn engedélyeztetik a kölcsön, hozzá se lehet fogni az idén az építkezéshez. Szeretné tehát, ha ügye a legközelebbi közgyűlés előtt kerülne.

— Jó, jó, majd meglátjuk, meglátjuk...
Az erdész látta, hogy az előadó úr rideg hangulata még ridegebb lett. Tapintatosnak találta a távozást.

Mikor eltávozott, *Biró* érezte, hogy ezt az embert alaposan meggyűlölte. De ő látta, minél alkalmatlanabb lesz, annál kevésbé fog czélt érni.

S az ellenszenv ügyfél és előadó között mindinkább növekedett. — Csak azért se hagyjak békén; gondolta *Czene*! Csak azért sem érsz el semmit, volt *Biró* úr tromfja.

Czene valósággal a nyakán ült *Biró*nak, mivel egészen megutáltatta azt a jó, csendes, nyugalmas hivatal. Sőt már nem is szeretett hivatalba járni, mert tudta, hogy megint betoppan az erdész s akkor vége a délelőtti nyugalomnak. Megszabadulhatott volna tőle könnyen, csak el kellett volna az ügyet intézni, de a ki *Biró* urat ismerte, ezt nem várhatta tőle. Végre is mért tegye boldoggá legnagyobb ellenségét, a ki még szokásait sem tisztelte, mert lassankint nemcsak a hivatalban zaklatta, hanem nyomá-

ban volt mindenütt. Kaszinóban, czukrászdában, patikában, ismerősöknél... mint egy szellem, mint egy kísértet, mint egy róm — megjelent az erdősz.

Biró úr sokért nem adta volna, hogy ezt a kiállhatatlan embert megboszanthatja. Ennyi méreg csak megérdemel egy kis visszatörést.

A véletlen összehozta a kaszinóban Starck építőmesterrel, a ki szobahozta az erdőszlakot.

— Hát csakugyan rossz karban van? — kérdezte tőle Biró.

— Dehogyan van; száz esztendeig is el lehet

hogy csak bele is nézett volna; aztán borsot tört az alkalmatlan sürgető orra alá.

Ilonka kétségbeesése határtalan volt. Azt tanácsolta Czenének, menjen a királyhoz, adja elő az ügyet... az segíteni fog rajtuk.

Nagy fáradságába került Czenének felvilágosítani Ilonkát arról, hogy ezen az ő hajukon a király nem segíthet. A kérvényüket leküldenie a megyéhez, a városhoz, és ugyanazon kezekbe kerülne, a melyekben most van.

Ilonkának ez a rend sehogyan sem tetszett. Hát a király minek engedi meg, hogy az ő or-

kat megcsókolni, de nem volt szabad, hiszen viszonyuk még nem nyilvános.

Isten tudja: az lesz-e valamikor?

Mert a mama folytonos ostromlásának Ilonka aligha fog sokáig ellenállani.

A Starck háza már elkészült teljesen; ott pompázott az ő alacsony, kis régi házukkal szemben s a mama legforróbb vágya, hogy Nagyvárdra legszebb, legújabb házában minél előbb benn lakják — az ő lánya.

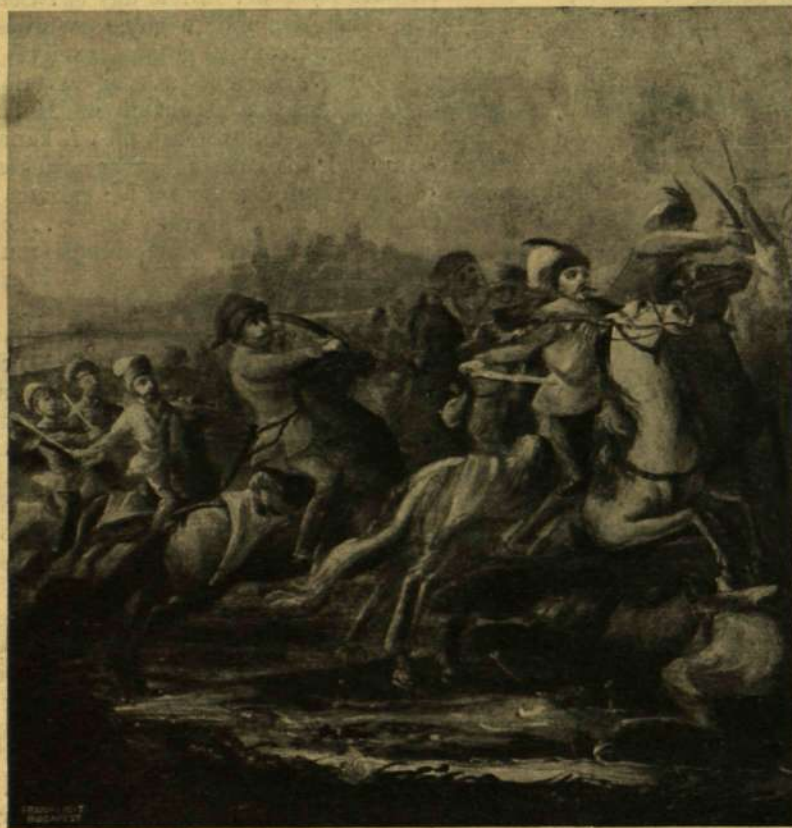
Virágh, az apa már ingadozik. — Jó egy év óta húzódik az az erdőszlak ügye és még most

KURUCZOK ÉS LABANCZOK HARCZA.

KURUCZ LOVASOK.

KURUCZOK ROHAMA.

FELVIDÉKI KURUCZ ÉS KURUCZ FŐÚR.

KÉPEK A KURUCZ-VILÁGBÓL. — Ernst Lajos gyűjteményéből.

benne lakni. — De az erdősz meg akar házasodni s azért szeretne új házat. Csak hogy én azt hiszem, a városunknak semmi köze az erdősz úr házasságához és az adófizető polgár filléreit nem szabad csak azért kidobni, hogy az erdősz úr szebb házába vihesse a feleségét.

—Vagy úgy! — csodálkozott Biró úr. — Hát az erdősz úr a közérdek rovására a saját érdekét hajhászta? S engem el akart ámítani? Köszönöm a felvilágosítást. Majd kiadom a darabot az épület megvizsgálása végett az államépítészeti hivatalnak.

S úgy is lett!

Biró úr két rendbeli legyet ütött agyon egy csapásra: elintézte az ügydarabot, a nélkül,

szágában ilyesmi történhessék? — Ha király, miért nem parancsol mindenben és mindenkinek?

— Édesem, az kényuralom volna, mi pedig alkotmányos államban élünk...

— Süssék meg az alkotmányukat — pattant ki az elkecseregetett leány. — Jobb volna az a kényuralom.

Czene elragadtatással nézett a felhevült, bájos teremtsére, a ki olyan őszintén érzi, a mit mond s épp olyan őszintén ki is tudja mondani.

— Bizony jobb volna az abszolútizmus, ki vált a maga uralkodása alatt.

Szerette volna azokat a csucori piros ajka-

sem került újabb stádiumba. Elvárhatnak a fiatalok — ki tudja meddig?...

Csak az a Csipetke kir. mérnök, a kit az építészeti hivatal az erdőszlak megvizsgálásával megbízott, hamar eljárna.

De Csipetkétől akármít el lehet várni, csak azt nem, hogy gyorsan járjon el. Nagy, busa fejű, vastag nyaku, potrohoss, nehézkes uri ember, a ki előtt csak egy érdek lebeg: az állam érdeke. Csupa lelkiösmeretesség. Előtte mindenki gyanus, a ki az államtól valamit akar. Minden vállalkozó, minden kérelmező, mindenki, mindenki — az államon kívül. El kell hát őket ijeszteni, el kell venni a kedvüket, hogy az államot rászédjék. Minden ügy alapos megvizs-

gálásán kívül szükséges azt lehetőleg hosszasan kihúzni, hogy a felet kifárasztja és kimerítse. Sok aztán türelmét veszítve eláll, vagy félreáll.

Hm! tessék... megint egy tisztviselő, a ki nincs megelégedve a lakásával... A ki az államt, a kincstárt akarja nyúzni. Lassan barátooskám! Jó kézbe kerültél. Ha az a te erdősz-

Czene mindenképp iparkodott a mérnök szívére hatni, hogy nézze meg mielőbb az ő kutyaólnak nevezhető lakását és adjon kedvező véleményyt.

A mérnök meg a legékesebb szavakkal igyekezett az erdősz szívére hatni, hogy álljon el követelésétől.

Czene nem tágitott.

oda, fél óra vissza. Ott jó reggeli várja. Pom-pás vasárnapi kirándulás.

— Sajnálom, erdősz úr, nem lehet. Majd a többi helyszíni szemlével együtt megejtem ezt is.

— Mikor?

— Talán a jövő hónapban.

— De édes Istenem! A jövő hónap... hisz az

KURUCZOK TÁMADÁSA EGY CSÁSZÁRI ÉLELEMSZÁLLÍTÓ KOCSI ELLEN.

KURUCZ LOVAS.

KURUCZ CSOPORT.

KÉPEK A KURUCZ-VILÁGBÓL. — Ernst Lajos gyűjteményéből.

lakod csak valamivel különb egy cigány-putri-nál, ugyan nem épül fel soha.

Ezek az új beamterek kielégíthetetlenek. Minden második harmadik évben előléptetés... évenként «remuneráció». — Közbe-közbe holmi külön kivánságok kielégítése, — mellékjövedelmek. Bezzeg mi öregek beértük a legszerényebb előléptetéssel is, dolgoztunk, izzadtunk, koplaltunk meg takarékoskodtunk!

Nem folytathatta tovább ezt a csöndes elmélkedést, mert ott állt előtte az erdősz. És megindult a legsziverehetőbb társalgás kettejük között.

A mérnök sem.

Csak hogy az első találkozást még követte sok más, természetesen eredménytelenül.

Sehogysam ment a dolog.

Csipetke örökkön-örökké egy nótát fujt, melynek hallásába Czene majdnem belebolondult. — Álljon el az erdősz úr! Még ellakhatik benne az erdősz úr.

Végre mégis kifogott a mérnökön az erdősz. Rábirta, hogy megtekintse az erdőszlakot.

De mikor!

Czene rögtön elvitte volna kocsiján, Félóra

messze van. Addig nem várhatok. Ugyan kérem, jöjjön most rögtön, mérnök úr.

S a tárgyalások folytak hetekig.

Egyszer azután türelmét veszítve az erdősz, kipattant:

— Látom, már ott is járt Starck úr!

A mérnök csudálkozva nézett Czenére.

— Hogy érti ezt?

Az erdőszből kitért az elkecseregetés.

— Csak úgy, hogy a szegény embernek nincs igazsága, ha gazdag áll az útjában. Starck és én egy lányba vagyunk szerelmesek. Ő nem akarja,

hogy az erdészlak felépüljön, mert akkor megkapnám a leányt, ezért dolgozik ellenem. A mérnök urat tisztességes embernek ismerem, de ha ő is akadékoskodik...

A mérnök kigyult arcczal vágott közbe:

— Gyanúsítani mer engem?

Czene mentegetőzni akart.

— Szót se vesztessen az erdész úr, hanem ülünk fel és indulunk.

— A kocsim a ház előtt vár.

— Majd én csak fogadott kocsin hajtatok ki. Ne mondhasa Starck úr se, hogy ön megveszteget egy fuvarral.

Rövid hallgatás után utána tette: Manapság a tisztviselőnek vigyázni kell a becsületére.

Bíró Kleofás úr legnagyobb bosszúságára az erdészlak ügye megint az asztalára került.

Kinos hetek következtek s Ilonka és Gábor sokat elmélkedtek és sohajtoztak a közigazgatás hiányosságáról.

Egy délután Ilonka a szokottnál is levertében érkezett barátinjához.

— Nem lesz vége ennek soha!

— Valamikor csak vége kell, hogy legyen — vigasztalta a barátját. — Pár nap múlva közgyűlés lesz, ott elfogadják, visszaküldik a városához...

— És akkor kezdődik a herce-hurca elől, vágott közbe Ilonka. — A mama elsorolta azokat az eshetőségeket, a melyeknek még a városnál is ki vagyunk téve. Bizonyosan Starcktól tudja.

Tessék meghallgatni: Megnézi a városgazda az épületet: ez 8—10 nap. Aztán elbatározzák, hogy a város saját kezelésében építtessen. Erre pályázatot hirdetnek, 30 nap. Harmincz nap a vizsgálattal telik el, hogy melyik pályázatot fogadják el. Husz nap múlva jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjesztik. Így aztán itt a november s az építkezés elmarad vaszra.

A mama pedig azzal végezte, hogy addig nem várnak; a farsangon elveszi Starck a leányukat.

Ilonka sötéten nézett maga elé.

— Ilonka, min töprengsz? Félek tőled! Te valamin töröd a fejed — faggatta barátját, kit meglepett Ilonka komorsága.

— Eltaláltad!

— Jöjjön csak Gábor! — szólt a barátja az erdészhez, a ki ép akkor lépett be — ez a leány még kárt tesz magában.

— Magamban nem! De abban a rongyos vityillóban — kiáltott lángoló arcczal Ilonka. — Nem akarják felépíteni, hát majd kényszeríteni fogom őket sorban, — az egész közigazgatást, — hogy felépítsék, de rögtön!

— Hogy-hogy, édesem? — kérdezte az erdész.

Ilonka ránézett mélyen, lassan, — habozni látszott. — De nem birt magával, kitört belőle az elfojtott keserűség és felkiáltott végeláthatórossal:

— Fel fogom gyujtani!

— Mit? — kérdezték rémülten.

— A maga házát... Igen, igen, gyujtogatós lesz... Szerelemből gyujtogatós. És ha elfogadják, bezárnak, a törvény előtt azt fogom mondani, hogy a közigazgatás jelen állapota kényszerített rá.

A felelet erre az volt, hogy Czene Gábor nem birt magával, megkapta azt a kedves szónokot s ajakára rányomta — az első csókot.

— Bocsanat! De maga nagyon kedves volt — mentegetőzött.

S a barátját rámondta az amen-t.

Aztán leültek egy csésze teához és Czene elmesélte, hogy nem először fenyegették már gyujtogatással. Erdészek általában ki vannak téve az ilyen kellemetes meglepetéseknek — a fatolvajok és vadászok részéről.

A mult évben is egy már büntetett csavargót falopáson ért, a ki a szeme közé vágta: Vigyázzon erdész úr, kiszabadulok még és akkor a fejére gyujtom a házát.

Ilonkának ez a tolvaj nagyon megtetszett.

— Hol van az a kedves tolvaj? Szabadon kell bocsátani, hadd váltsa be fogadását!

— Nem egyhamar szabadul ki, — hangzott a bús felelet.

Így hát a fiatalok utolsó szalmaszála a megyegyéül volt. De itt is üldözte őket a balserencse. Czene végigjárta a megye főbb embereit, hogy ügyét figyelmükbe ajánlja.

A többek között Fekete Ákos, a megyei ellenzék vezére még azt is megígéri, hogy egy

Dr. MANGOLD HENRIK.

menyőgős beszédben egyszersmindkorra megbélyegzi a megye kormányzatát.

Meg is tette s ezen aztán az alispánnal összeveszett. A vége az lett, hogy a két civakodó fél veszekedése közt az erdészlak ügye elhasalt.

A felfolyamodást visszaautasították s a városi közgyűlés határozata változatlan maradt.

Sötét este volt, mikor az erdész a gyászszírral hazajött. Nem mert Nagyvárdára bemenni, másnapra halasztotta, hadd tudja meg Ilona a valóságot mástól, vagy tőle minél később.

Leült asztalához. Az öreg cseléd behozta a vacsorát, de az erdész visszaküldte, csak épen a bort hagyta az asztalon. Aztán töltött magának egy kvaterkával... megint egy kvaterkával, ismét egygyel s elidögölt egyedül magában.

És elgondolkodott, elmélázott egész életén... kora fiatalúságát a mai napig... és meglevenült minden... minden, az egész élete... de legkivált az a harmadfél esztendő, a mióta az ő kedves Ilonkáját ismeri... Minden jelenete életének ködfátyolként vonult el lelké előtt.

Az édes anyja... ott fekszik a halálos ágyán, áldólag terjeszti kezét a fejére: «ne sirj fiam... ne sirj!... majd megvizsgált az Isten, talál szegénynek a szép, derék leányt s az pótolni fog engem.»

És megtalálta azt a leányt... és az a leány nem lehet, nem lesz az övé — mert rossz a közigazgatás. Igazsága van mégis Ilonkának, fel kellene ezt a vityillót gyújtani — gondolja Gábor magában s elkeseredetten hajt fel egy kvaterkát, a mikor hirtelen valami szokatlan szag üti meg az orrát... égés szaga... füst szaga.

A cseléd bizonyosan nyitva fejeztette az ajtót... a konyhából tödul be a füst... Bözsi! Bözsi!

A vén Bözsi rémülten rohan be. Szólni akar, — nem tud... Elfúj a lélekete, csak kifelé mutat... «Ott... ott!... tűz... tűz...»

Csakugyan úgy volt.

Mentésre gondolni sem lehetett. Nagynehezen sikerült legényes háztartásának szegényes kis holmiját megmenteni.

Ki rakta a tüzet, sohasem derült ki; csak épen gyanították, hogy egy a fogságból kiszabadult fatolvajnak boszúja volt. Keresték, kutatták a gonosztevőt, de nyoma veszett.

Czene Gábor és az ő kedves felesége azonban, — mikor az új díszes kertészlakba bevonultak, — áldották azt a derék fatolvajt, a ki olyan rövidesen és erélyesen javította meg azt, a mit a közigazgatás elrontott.

KÉPEK A KURUCZ-VILÁGBÓL.

A magyart mindig barbárnak s félvadnak festették azok, a kik félték tőle. Ilyennek festették az írók és a képviselő egyaránt. A középkori krónikáiról minden iszonytatót rífogtak őseinkre, s nyomukon haladnak meg az újabb századok történetírói és festői is. Ennek lehet tulajdonítani, hogy azok a képek, melyek a

kuruczorból maradtak reánk, nem a szabadságért küzdő vitéz daliákat tüntetik elénk, hanem nagyobbára vad harcosokat, haramia külsejű, torzonbors alakokat, nem a minőket látott a festő, de a minőket a félelme mutatott. E körből pedig, fájdalom, hazai festőktől származó képünk csak gyéren maradt, s így csak a külföldiek eltorzított rajzaiból ismerhetjük meg jobbára az akkori hős hadfiakat. Lapunk mai számában bemutatunk néhány ily képet, melyeknek eredetije Ernszt Lajos úrnak nagybecsű gyűjteményéből való.

Dr. MANGOLD HENRIK JUBILEUMA.

A Balaton jó híreinek egyik buzgó terjesztője, gyógyhatásának szorgalmas kutatója, dr. Mangold Henrik kir. tanácsos, balatonfüredi fürdőorvos közelebb csöndben, elvonulva, de a meleg baráti és kartársi üdvözlétektől itt is fölkeresve ünneplte orvosdoktorrá avatásának ötvenedik évfordulóját. Az országszerte ismert jeles orvos 1848-ban mint honvédhadnagy küzdött a hazáért, az ötvenes éveken mint cholera-orvos működött Kecskeméten és Szarvason. Balatonfüreden 1860-ban telepedett meg, s a negyvenöt év óta ott járt tömérdek fürdővendég között nagy kedveltségre tett szert. A balneologiai irodalmat főleg a Balatonra s fürdőire vonatkozó munkáival művelte s e révén a szakirodalomban is jó hangzást nevet szerzett. Orvosi jubileumán számos előkelő orvosi és társadalmi egyesület üdvözölte.

AZ OROSZ ALKOTMÁNY-MOZGALMAK EGY NEVEZETES NAPJA.

Az események ama rohamos egymásutánjának, mely szemünk előtt most gördül el az oroszországi forradalmi mozgalmakban, első szálát Mescserszkij herceg most megjelent emlékiratai adják kezünkbe. II. Sándor cár korából. Akkor a sok milliónyi elnyomott tömeg gazdasági felszabadítása volt napirenden a jobbagyi viszony eltérőlése, valamint a törésvéne természetes kiegészítését látjuk az alkotmányt és parlamenti képviseletet követelő nemzeti mozgalomban, s a nép meg-megújuló véres kitöréseiben.

A közvélemény lassanként megérett annak a nagy eseménynek a bekövetkezésére, a melynek roppant horderejű következményeivel csak a nagy francia forradalom eredményei mérhetőek. Jellemző, hogy Oroszországban ép úgy mint nálunk, ez az átalakulás vér és erőszakosság nélkül, tisztán a korszellem kényszerítő nyomása alatt ment végbe. Nagyobb forrongás, nyugtalanság nem előzte meg a jobbagyi felszabadítást. Még csak hevesebb viták sem folytak felette. Igaz, hogy itt is maguk a kötelelő tudatára ébredt kiváltások osztályok önként és meggyőzve az igazság erejétől, készítették elő a reform útjait. 1860-ban a nemesség tartományi delegáltjai maguk is részt vettek Szentpéterváron a tervezet kidolgozásában. Az egyetlen Bezobrazov volt a tanácskozáson az ellenzék szónoka. Egyébiránt — mondja Mescserszkij — a ki két-három hónappal az emancipáció előtt megfordult Szentpéterváron, még csak sejtelmével sem bírhatott annak, hogy mily nagy esemény áll küszöbön.

Felhozza még Mescserszkij annak a patriarkális viszonynak az illusztrálására, mely akkor Oroszországban a földesúri osztály és a parasztság között fennállott, hogy az ő atyjának hétezer lelket számláló uradalomban soha a hat rubelnyi tizedet egyetlen egyszer fel nem emelték, ellenben sokszor engedtek el jelentékeny hátralékokat. Atyja télen ingyen fát adott parasztjainak erdősegeiből s más tekintetben is támogatta az inségeseket. Pedig nagyobb része a pórnépek aránylag tehetőse volt és sok ezer rubelt volt képes megtakarítani terményei eladásából. Általában a Mescserszkijek és a több mint százezer lélekkel bíró Seremetjev-ek voltak azok a földesurak, a kik legkevésbé szolgalmányt követeltek a muzsiktól.

Évszázados szokása volt a parasztoknak minden év új-esztendő és husvét napján küldöttséggel tisztelni az uraságnál s ez alkalommal gyümölcsöket, kalácsot, süteményt hozni ajándékba. Ezt a szokást 1861-ig minden évben

pontosan betartották, azóta egyetlen egyszer sem mentek el ünnepi tisztelgésre.

Mescserszkij ezután érdekes epizódokat sorol fel az emancipációt megelőző tárgyalásokról. Már 1861 januárjában bizonyos élénkséggel tárgyalták a szalonokban a február 19-ikére jelzett reformokat. Magának a czárnak elnöklése alatt minisztertanácsi értekezletek tartottak, melyeknek tárgya a parasztok helyzetének végleges rendezése volt. A czár a közéletendő manifesztum megszövegezését Philaret moszkvai metropolitára szerette volna bizni, Bludov és Panin grófok, továbbá Konstantin nagyherceg közreműködése mellett. Azután kiválasztották azokat a hadsegédeket, kik az örvedetes újságot hírlí vigyék Oroszország minden részébe.

Végre elérkezett a nagy nap. Az Lszák székesegyházban ünnepélyes istentisztelet vezette be a történelmi jelentőségű aktust, melyen részt vettek az összes polgári és katonai méltóságok. A közönség áhitattal hallgatta a Philaret tollából folyó császári manifesztum felolvasását. Napokkal előbb híre járt, hogy a czári család is jelen fog lenni az istentiszteleten; ez azonban nem történt meg, sőt elmaradt a téli palotában hirdetett nagy udvari fogadás is, mely alkalommal úgy tervezték, hogy a palota erkélyéről olvassák fel a népek a császári szöveget.

Mindezek helyét csak egy kisebbszerű fogadás pótolta, s legfeljebb annyit történt meg, hogy délután három órakor a czár megjelent a Senatus-terén a nép között Miklós Alexandrovics czárevis társaságában s fogadta a nép kezéből a hagyományos sötét és kenyeret.

Sétája után a czár legkedvencebb leányához, Mária Alexandrovna nagyhercegnőhöz tért be és sugárzó arcczal emelte őt fel, miközben csókkal borította s derülten szölt a nagyhercegnő nevelőnőjéhez, Tiucev Anna Feodorovnához, a későbbi Akszakov asszonyhoz: «Ölelni akartam lányomat életem legszebb napján.»

E szavak jellemzik II. Sándort, a «szabadító» czárt. Valóban ő volt az egyetlen, a ki őszinte örömet érezett a történelmi jelentőségű lépés felett. Munkatársai nem osztották egy feltartás nélkül ezt az örömet, nem vették igazán komolyan a dolgot. Úgy tekintették, mint első lépést a birodalom szabadulási átalakulása felé, mint első részt a régi Oroszország hagyományos intézményein. Mások bizalmatlanul és kétkedve fogadták a reformot, melytől nagy felfordulások vártak. Még legloyalisabban maga a nemesség viselkedett, melynek legtöbb áldozatába került a jobbagyfelszabadítás nagy műve. A vidéki nemesség készséggel engedelmességet a kormány felhívására, mely őket közreműködésre szólította fel, s elvállalták a reform életbe-lyetetésére szervezett békebírói bizottságokat.

Ósrégi nemesség szívesen otthagyták pétérvári vagy moszkvai nyugalmas állásukat, hogy megfeleljenek a reform életbe-lyetetésére körül rájuk váró nagy feladatoknak, vagy pedig fiaik kezébe tették le ezt a megbízatást. A legjobbak ragadtak ezekbe az ügyet s buzgalmmal sikerült belesen és megrázkódtatás nélkül vinni át az életbe a nagy reform intézkedéseit.

Sajnos, az a buzgalom is csak szalmaláng volt; alig tartott két évig. Azután a nemesség hazafiassága ismét lehűlt, érdeklődése megcsappant, s így lassanként lazulni kezdettek azok a képesek, melyek a földbírtokos osztályt a pórnéppel összefűzték.

Talán ha nem így történt volna, talán ha az orosz arisztokrácia és középosztály történelmi hivatásának magaslatára fel bir emelkedni s kezébe veszi a gondjaira bízott nagy tömegnek jogos érdekeinek képviseletét, szellemi vezetését, akkor Oroszország kevesebb rázkóddással tért volna rá az alkotmányos parlamentáriszmus útjára, mint a milyennek most vagyunk tanúi, s a mely az egész nagy birodalom sorsát már-már katasztrófával látszik fenyegetni. V. S.

A SZOVÁTAI TAVAK.

A szovátai tavak vizének oly rendkívüli tulajdonsága van, hogy mind nagyobb mértékben kezdének vele foglalkozni a tudományos körök. E tulajdonság abban áll, hogy ellentétben minden más vízzel a földkerekségen, e tavak vize alul sokkal melegebb, mint a felszínén. Tudvalevő, hogy a víz — és minden más folyadék — annál ritkább, minél melegebb. Csakis

A ZEMSZTVO-KONGRESSZUS MOSZKVÁBAN, DOLGORUKI HERCEG PALOTÁJÁBAN.

Abban a pillanatban felvett fénykép, mikor a rendőrség belépett a gyűlésterembe, hogy feloszlása szöltse fel a kongresszust.

a négy fokos víz képez némi kivételt.) Ennek folytán a melegebb víz mindig a felületet szokta elfoglalni, s az álló viznek mélyebb rétegei mindig hidegebbek, mint a felszínén. A szovátai tavak vize azonban kivételt képez ez általános szabály alól. E tavak vize a felszínén 18—20 fokos szokott lenni a nyári hónapokban, lefelé pedig növekszik annak hőmérséklete. Az úszó, ha leereszti lábát a vízben, azt a különös tapasztalatot teszi, hogy ott lent sokkal melegebb a víz. Ha pedig a hőmérőt bocsátjuk le a vízbe, konstataljuk, hogy az egész az 50 fokig is felforr. Olyan meleg tehát odalent a víz hőmérséke, hogy azt az emberi test ki nem bírja, sőt hogy a tojást is meg lehet benne főzni.

Még egy más érdekes sajátsága is van a szovátai tavaknak. Az, hogy vizük alól sós, felül pedig édes.

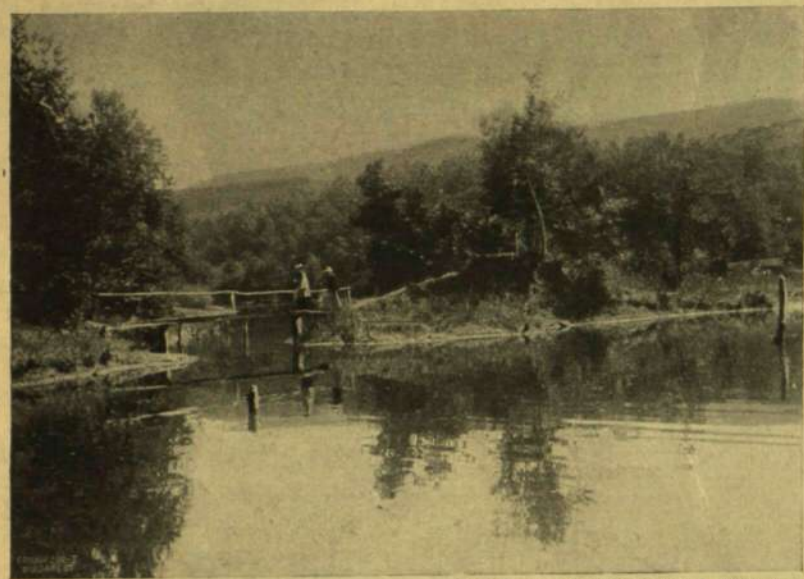
Egik kiváló tudósunk, Kalescsinsky Sándor, az országos geologiai intézet vegyész alapos tanulmány tárgyává tette e tavakat. Szerinte alól sótartalmú levén a víz, annak fajsúlya — vagyis sűrűsége — igen nagy. Erre a sósvízre az oldalak forrásaiból édes víz folyik, melynek fajsúlya sokkal kisebb. Ennek folytán a sósvíz nem emelkedhetik fel a felszínre még akkor sem, ha megmelegszik. A nap sugarai átmelegítik az alól levő vizet, de az nem sugározhatja ki a fölvet melet, mert édesvíz borítja fölül, úgy működik tehát, mint valami kondenzátor, vagyis fölgűjtő, fölraklatozza magában a meleget. Vannak azonban oly tudósok is, a kik nem fogadják el ezt a magyarázatot, s a kérdés körül még mindig kételkednek. Két édesvízi patak ömlik bele s a tó felszínét mintegy 80 centiméternyi mélységig elborítja. Ez az édesvízi felső réteg a voltaképeni fűtő közeg, melyen át a nap sugarai az antaltb fekvő sósvízet felmelegítik, s felmelegítik akként, hogy a hőköt váltogatja nyáron, de sohasem veszíti el. Még télen is, mikor a tó felszínre befagy, az antaltb sósvíz 30—32 C. fokot mutat. Ezek a sóstavak tehát egyáltalán természetes hőakkumulátorok is.

A Medve-tó, mely körülbelül 520 méternyi fekszik a tenger színe felett, olyan mint egy gyönyörű tengerszem s kissé emlékeztet is a Szent Anna-tóra. Alakjára nézve hasonlít egy kiterített medvebőröz, azért híják Medve-tónak, bár újabbban, tulajdonosának nevével, Illyestónak is elkeresztelték. Kedves, arnyas séta-út körüli, s egy részét érdekes sószikkal szegélyezik. Jó félórába kerül, míg az ember körül-sétálja, s a séta közben állandóan érezzük ajkunkon a sógözzel telített levegő finom parányait. Olyan természetes, nagy inhaláció ez, minőt semmiféle Reichenhall nem produkál. Nem csak a légszóra, meg a bangszálakra hat jótékonyan, de átjárja, elárasztja az egész szer-

Szovát, 1905 augusztus 4.

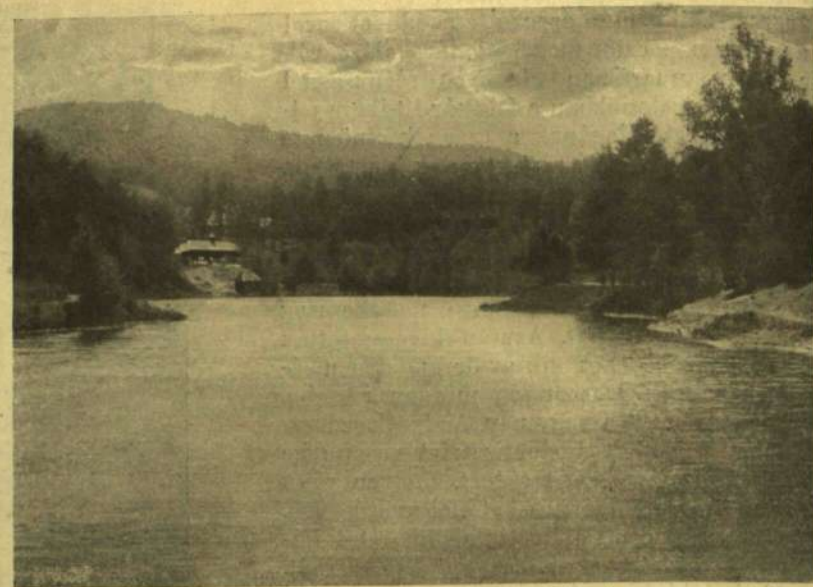
Volt egy aszalt képű, fanyar kedélyű, gyomor-és idegbajos, fizikailag félig tönkrement rokonom, a ki még ráadásul erős légesohorutban is szenvedett s köhögött, krákogott szakadatlanul. Egyszer csak úgy véletlenül, valaki a szovátai sóhegyekről és sós tavakról beszélt, s biztatgatta: próbálja meg azt a nagy, természetes gyógymodot, a mit ott víz, erdőség, levegő közös erővel, minden orvosi beavatkozás nélkül csinálnak végig a romlott emberi szervezettel. Elment, hat hetet töltött ott és úgy jött vissza, mintha kicserélték volna. Arczáról eltűntek a redők, kedélye rózsás lett, léptei rugalmasak, idegessége megszűnt, evett mint a farkas, aludt mint a dob.

En láttam ezt az embert s azt a csodát, a mit rajta a szovátai tartózkodás végbe vitt, s mert

Gróf Bethlen Zsófia amateur féltetele.

RÉSZLET A MEDVE-TÓRÓL.

Báró Kemény Anna amateur féltetele.

A MEDVE-TÓ A KÁVÉHÁZZAL.

vezet. Én legalább néhány órai barangolás után úgy éreztem itt magamat, mintha roppant változásokon mentem volna keresztül. Madarat lehetett volna velem fogatni. Léptem könnyű volt, szemem égtek, tudom kitágult s rózsásnak láttam magam körül az életet. Igazán nem győztem betelni ezzel a hatalmas, éltető levegővel, melyben a földi porból nem volt egy atom sem, — csak a tiszta ózon meg a só.

Este, — a hold már magasan állt s besugározta a hamvas tavat, — újra lejttem ide s kellemes társaságban körülutajoztam a vizet. Ez aztán az igazi romantikus gyógymód! A lomha, nehézkes evezők csapkodni kezdtek a tó felszínét s a hogy az alsó rétegek fölkapart forró vize felgőzölgött: a tó árnyából kiválva mintha megannyi lenge ködalkal suhant volna végig, — holdfényes emlékek, — sírből életre rajzó jelenések gyöngéd körvonalai, — régen eltemetett álmok ragyogó foszlányai, — oly tüneményes, oly szép volt, hogy szinte sírni lehetett volna mellettük. Egyébként pedig ez az evezőcsapásoktól felverődő sós gőz, mely lassanként a fél tavat befátyolozta, a legjótékonyabb és legtermészetesebb inhaláció, — félholtra vált embert is talpra állít. Élet a neve.

Fürödni nem fürödtem meg ebben a tóban, mert, hála isten, még nem vagyok köszvényes s a meleg vizet csak a théában szeretem, de a Magyarosi tó 18—20 fokos sós vizében megfürödtem és kitűnően találtam. Pompás tavacska. Ez is olyan, mint egy szép tengerszem. Köröskörül fiatal, serevény erdő néz a tükrebe. Ezek az okos fák megtanulták a fenyőktől, hogy gyökereikkel vízszintesen fogódzkodjanak meg a veszedelmes sós rétegek fölött képződő vékony termőtalajon s így épen, üdén maradnak. Ősztönszerűleg érzik, hogy ha gyökereikkel mélyebbre hatolnának: a halált, a pusztulást szívnák magukba. Ez a sós talaj különben is

Báró Kemény Anna amateur féltetele.

A VÖRÖS-TÓ.

szeszélyes, megbizhatatlan. A záporok, a földalatti erek és patakok öblössé, üregessé mossák s a hepe-hupás felszín koronkint beroggyan, tavak tűnnek el és új tavak keletkeznek. Maga a Medve-tó is, mint régi regélő emberek beszélik, egy izben már eltűnt végkép, a hetvenes években azonban visszahódította régi birodalmát s azóta pompásan tartja magát, társával, a magyarosi tóval egyetemben. E tavak mélysége körülbelül 15—25 méter, de az ember a legjobb akarat mellett sem merülhet alá bennök. Fenmarad a víz hátán, mint a parafa. Ha tud uszni, ha nem, itt minden ember rögtön szabad uszóvá lesz.

Endrődi Béla amateur féltetele.

SÁNDOR JÁNOS NYARALÓJA.

Weinrich S. féltetele.

SZABADON ÁLLÓ SÓSZIKLÁK.

SZOVÁTAI KÉPEK.

CZIKK A HÉTRŐL.

Roosevelt bemutatta Komura bárót Witte úrnak, és nem lett belőle nagyobb veszedelem. Pedig lehetett volna, és az is a világ kisserőségei közé tartozik, hogy ez a lehetőség megvolt. Roosevelt és az ő diplomatái heteken át törték azon a fogas kérdésen a fejüket, hogy Wittét mutassák-e be Komurának, vagy Komurát Wittének? Mert látni való, hogy már itt felmerülhetnek a nehézségek, s az egész békeközvetítés megbukhatik. Hátha sértve érzi magát az, a kinek nem adtak elsőseget, vagyis a kit bemutattak a másiknak! És ebben az esetben olyan nehéz is megállapítani, hogy kit illessen az elsőség, a japán küldötlet-e vagy az orosz? A japán birodalom csak olyan régi, akár az orosz, a japán dinasztia pedig régibb még magoknál a Rurikoknál is. Viszont mint hatalmasság a japán csak afele parvenü, a nemzetközi diplomáciában alig néhány esztendő óta szerepel, s a nagyhatalmak sorába fölveve mai napig sincs. Nehéz megtalálni ily körülmények között a mértéket, hogy kielégítő legyen a szegény Roosevelt ítélete. Szerencsére az amerikai diplomatáknak eszközbe jutott, hogy Oroszország nagykövetet tart Washingtonban, Japán pedig csak követet, teljes hiányával a «nagy» jelzőnek. Világos lett tehát egyszerre a dolog,

LEÉGITT HÁZAK (A HÁTTÉRBE A SZEPESI VÁR.)

Wozsirik Károly amateur féltetele.

A VASÚT-UTCA.

hogy az orosz békebiztosító az elsőség, s neki fogják bemutatni Komura bárót, s nem őtet annak. Hála ennek a szerencsés véletlennek, a béke műve nem akadt meg mindjárt az első lépésnél, a mi könnyen megtörténhetett volna, ha például két európai nagyhatalom ügyeibe értotta volna magát Roosevelt úr. Azok nem mindég olyan okosok, mint a fölkelő nap országának fiai. Azoknál az államfőt megillető dignitás megelőzi nemcsak az állami érdeket, nemcsak a józan emberi ésszt (a melyet nagy ritkán szintén tekintetbe szoktak venni) de még a legközönségesebb hála érzéseit is. Mint a hogy például akkor történt, mikor a török ostromolta Bécs városát s a lengyelek hős királya Szobieszky János felszabadította a császári székhelyet.

A török közeledésének hírére a harcziás Lipót császár tudvalevőleg kiszökött szeretett fővárosának falai közül, s Linzbe helyezte át az udvarát. Egy vakhír elég volt onnan is elriasztani egész Passauig. Az legföljebb egy lengyel királyhoz illő szerep, de semmi esetre se a német császárhoz illő, hogy Bécs városa védelmében koczára tegye a saját életét. De mikor Szobieszky győzelmének a híre megérkezett, harmadnapra Lipót Bécsben termett s megtartotta fényes bevonulását. Nagy gondot okozott, hogy miképp üdvözölje a lengyel királyt. «Hogyan fogadjam?» kérdezte Lotharingiai Károlytól. «Nyilt karokkal, — felelte ez — hiszen ő mentette meg a birodalmat». De ezt semmiképp se engedte a császári dignitás. A né-

A TŰZVÉSZ ÁLTAL ELPUSZTÍTOTT VÁROSRSZÉK KÉPE.

A SZEPESVÁRALJAI TŰZVÉSZ. — Kiss István fényképe.

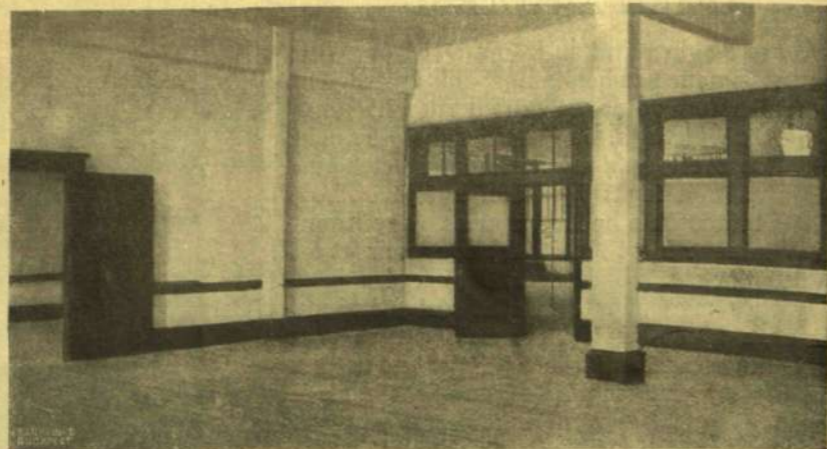
met római szent birodalom császára semmiképp se ölheti meg a lengyel királyt, a kinek ősei sincsenek, s még csak nem is választó fejedelem. El lett határozva tehát, hogy lóháton fog találkozni a két uralkodó. Így nem kell ölékezniök. S Lipót üdvözölte ugyan Bécs megmentőjét, de le se szállott a lováról, s meg sem emeltette a kalapját. De a dignitás meg lett mentve. S ezek a világtól elmaradt japánok azt se látszanak tudni, hogy mi az a dignitás.

Egerben összeverekedtek a parasztleányok és a katonák. A verekezésnek az volt az oka, mert egy legény nem engedte meg, hogy az ő kedvesével táncoljon a baka. Idáig poétikusan indul a dolog, akár egy hőskötemény. Az Ilias se indul különben. Annak hősei egy asszony birtokáért küzdenek, az egri legújabb hősök egy leánynak pusztán a táncza miatt. De a mi aztán Egerben következik, abban egy csöpp poézis sincsen, csak felháborító brutalitás. A katonai őrzőjárat előrohan, és sortűzetet ad. Aldozata is van az összetűzésnek, sebesültje pedig sok.

Hogy polgárság és katonaság között verekezésre ne kerüljön néha a dolog, azt sohase lehet elérni. Addig bizonytalannak, a mig szép leányok lesznek a világon. De ebben az egri esetben egész világosan nyilvánvaló, hogy egyszerű verekezésre se került volna a dolog, —

A TENGERÉSZETI SZERTÁR ÉPÜLETE PORTSMOUTHBAN, A HOL AZ OROSZ ÉS JAPÁN BÉKEKÜLDÖTTÉK TANÁCSKOZÁSRA ÖSSZEGYÜLTÉK.

AZ A RANTÁR, MELYET A BÉKETÁRGYALÁSOK CÉLJÁRA BERENDEZTEK.

annál kevésbé sortüzre, — ha a katonáknak nem lett volna oldalfegyverük. Úgy mondják, a kik a katonai dolgokhoz értenek, hogy az oldalfegyver, mikor a baka szombját verdesi: emeli a katonai önértet. Nem tudni, hogy így áll-e a dolog. Ha a kovács kalapácsot hordana magával akkor is, midőn járkálni megy, vagy a favágó fejszét cipelne sétapálcza gyanánt, az aligha emelné az ő kovács vagy pedig favágó önértet. Ellenben egészen bizonyos, hogy veredési kedvét és készségét mind a kettőnek megnövelné. A katonában legyen meg ez a veredési kedv háború idején, s akkor szükség is, hogy oldalán viselje a fegyverét. Ellenben béke időn a katonai szaktekintélyek nagyon gyöngén érvelnek mellette. Gyöngén annyiban, a mennyiben a baka és a huszár, sőt a beteg-ápoló katoná oldalára felkötötték az oldalfegyvert. Ellenben a haditengerészet közkatonáit eltöltik annak viselésétől. Pedig senki se tagadhatja, hogy emezekben ennek folytán megcsappannék a katonai önértet. Hol van itten a logika? Vagy hogy a hadapródiskolákban nem is tanítják a logikát?

Szepesváralja, egy szép magyar város porrá égett. Németül beszélnek ugyan a lakosai, de azért magyar város volt, — lenne szerint. Olyan, a minőt sokat kívánánk ennek a nemzetnek. A mely megmaradt húségek magyarnak akkor is, mikor századokon át Lengyelországhoz tartozott, mert zálogba csapta egy pénzüszükségben szenvedő királyunk, s nem bírták kiváltani hasonló bajban leledző utódai.

A hajdan ékes és gazdag városból most csak a puszta falak emelkednek az ég felé. De reméljük és bízunk benne, hogy fel fog épülni hamarosan megint, talán szebben is, mint a minő volt előbb.

Egy ilyen nagy katasztrófa helyrehozásában látja az ember igazán, hogy mi a különbség a régi barbár és a mai művelt társadalmi felfogás között. Ma mindenünnen önzönlén fognak az adományok, hogy felségisték a fedél nélkül maradtakat. A kik biztosítva voltak, jogszerű úton is megkapják káruk összegét, s helyre lesz állítva a pusztulás mihamarább. Ellenben például a köztársasági Rómában a babona tiltotta, hogy a leégett házak helyén újakat építsenek. Crassus — a milliárdos — úgy szerezte roppant vagyonát, hogy összevásárolta olesón a leégett házak telkeit, s reájok nagy három-eleates bérlőket építtetett. Ellenben Tseng-ki-tong mári, könyvet írván néhány év előtt Kína állapotairól, osufolódva említ fel, hogy Európában a szűkölködött vagy bajba jutottak azok is segélyezik, a kik nem ismerik. Náluk — úgy mond — csak a jóbarátok és a szomszédok sietnek a segítséggel, ismeretlenek részéről az nem lehet más: csak hypokrizis. De hogyan segítsen a jóbarát meg a szomszéd, mikor az ő háza is leégett? Itt az egész országnak kell segíteni.

A "VILÁGPOLGÁRSÁG" JUBILEUMA.

Százötven évvel ezelőtt, 1755 június 24-ikén született a Rajna alsó vidékének egy Gnadenthal (franciásan *Vel-de Grece*) néven ismert kastélyában (a régiek *Vallis gratiae*-ja), a francia forradalom egyik legtipikusabb, legérdekesebb

alakja: *Klootz Anacharsis*, a kozmopolitizmus atyja. Szülei: *Klootz Ferenc Tamás*, Nagy Frigyes titkos tanácsosa és *Pow Aloiza*, mindketten hollandi eredetűek voltak, sógora *Pow Kornélius* tudós kanonok s több tudományos munka szerzője a görögökről, amerikaiakról, egyiptomiakról és kínaiakról. Maga a család a kelet-indiai kereskedésből nagy vagyonra tett szert.

A fiatal Klootz János Baptistet, ki már hét éves korában jól beszélt francziául, a mint 11 éves korát elérte, neveltetése végett Párisba küldték. Ott szivta magába az addig jezsuiták keze alatt nevelkedett ifjú az új bölcséleti tanok szellemét. Később atyja óhajására belépett a berlini katonai iskolába, de ott uralkodó szellemet annyira meggyűlölte, hogy atyja halála után, akkor már roppant vagyon birtokában, ismét visszatért Párisba s most már teljesen filozófiai tanulmányainak adta magát. Már előbb megismerkedett Franklinnal, Rousseau-val és Voltaire-vel, most közelebbi érintkezésbe jutott Diderot-val, D'Alemberttel és Holbach-hal is ez utóbbinak asztalánál. Majd bejárta Belgiumot, Angliát, Német-, Olasz- és Spanyolországot; mindenütt szórta a pénzt. Belgiumban II. József császár ellen lázított, Londonban Burke-vel jutott barátságba s könyvet írt az "Egyetemes Reszpublikáról", mely miatt alig kerülhetett ki a Bastille. Már 34 éves volt Klootz, mikor a nagy forradalom kitörésekor Párisban a kokárdát először feltűzte. Mindjárt a breton-klubhoz csatlakozott, melyből később a jakobinus-klub alakult, de részt vett a cordelierek klubjában is, továbbá abban az egyeletben, mely a Palais Royal kertjében tartotta összejöveteleit szabad ég alatt, s indítványokat adott be. Nemsokára nyíltan a forradalmi mozgalom vezetői sorába lépett s egyike volt az elsőnek, kik 1789 október 5-ikén és 6-ikán Versaillesban azt hangoztatták, hogy az országgyűlésnek és a királynak Párisba kell jönniök. Majd Bretagnebe ment, hogy ott az emberi jogokat és a szabadság vallását hirdesse.

A forradalmi mozgalom céljai még ekkor nem terjedtek túl az alkotmányos monarchia követelésén, de Klootz már egyetemes köztársaságról álmodozott. Elnevezte magát "az emberi nem szónokának", beadványt beadvány után intézett a nemzetgyűléshez s a "Chronique de Paris"-ba írt cikkei feltűntek szenedélyes hangjukkal. Végre 1790 június 19-ikén maga is megjelent a nemzetgyűlésen egy furcsa csoport, az úgynevezett "idegen bizottság", vagy "az emberi nem küldöttsége" élén, mely mindenféle fantasztikus jelmezekbe bújt utcazi gyerekekből és eselédnépből állott. Ezeket mint németeket, lengyeleket, svédeket, svájceziakat, hollandiakat, angolokat, olaszokat, spanyolokat vezette a nemzetgyűlés elé, sőt voltak közöttük állítólagos szírek, káldusok, arabok, kínaiak és amerikaiak is — mindannyi a színházaktól kölcsön vett exotikus jelmezekben.

Ezeknek élén tartott aztán Klootz beszédet a nemzetgyűléshez, kiemelve, hogy mindezen népek óhajása, hogy a francia nép hadseregében s a küszöbön álló július 14-diki polgár-ünnepen részt vehessenek. "Soha sem látott a világ — úgy mond — ennél szentebb követéséget. A mi meghatalmazásunk nincs pergamenre írva, de küldetésünk eltörülhetetlen jelekkel van beleírva minden ember szívébe, s hála az

emberi jogok kinyilatkoztatása szerzőinek, e jelek nem lesznek többé érthetetlenek a szónokok előtt".

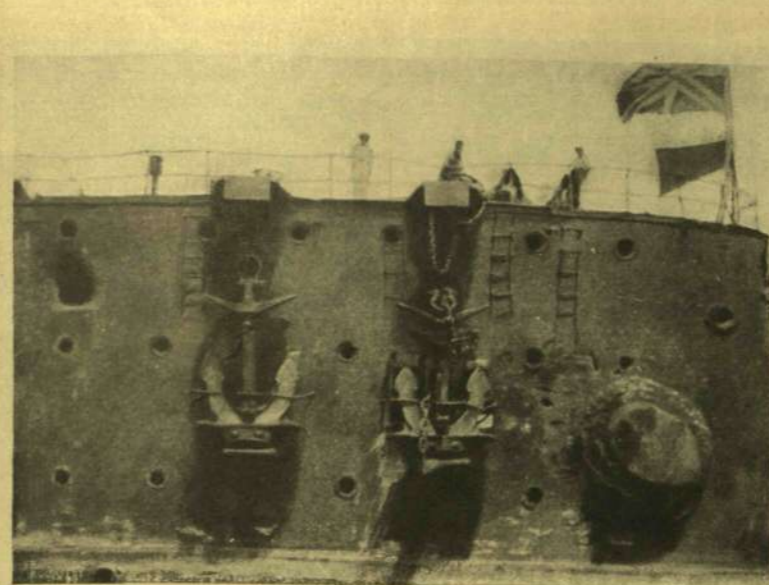
E bombasztikus frázisokra a nemzetgyűlés elnöke többek között így felelt: "Igen, uraim, — Franciaország megtisztelve érzi magát, hogy önöket a polgárünnepélyen, melynek rendezésére e nemzetgyűlés az előkészületeket megtette, fogadhatja. De feljogosítva érzi magát arra is, hogy önköztől a hála egy fényes bizonyítékát kívánja. Térjenek vissza a magasztos ünnep után hazájokba, mondják meg uralkodóiknak, mondják meg kormányzóiknak, bármi legyen is nevök, hogy ha súlyt fektetnek arra, hogy emléköket a késő utókornak általadják, akkor követniök kell a francia szabadság helyreállítója, XVI. Lajos példáját". (Ekkor ismerte el t. i. XVI. Lajos az alkotmányt.)

Helyeslésektől visszhangzott a terem, a nevezetes eseményt jegyzőkönyvben örökítették meg s az állítólagos küldöttség csakugyan részt is vett a testvéresülési ünnepen. E napok emlékére vette fel aztán Klootz előbbi keresztneve elhagyásával az Anacharsis nevet, czélzásul a scytha Anacharsisra, ki egész Görögországot bejárta, hogy bölcseséget sajátítson el. Egyéb czimeit már előbb letette.

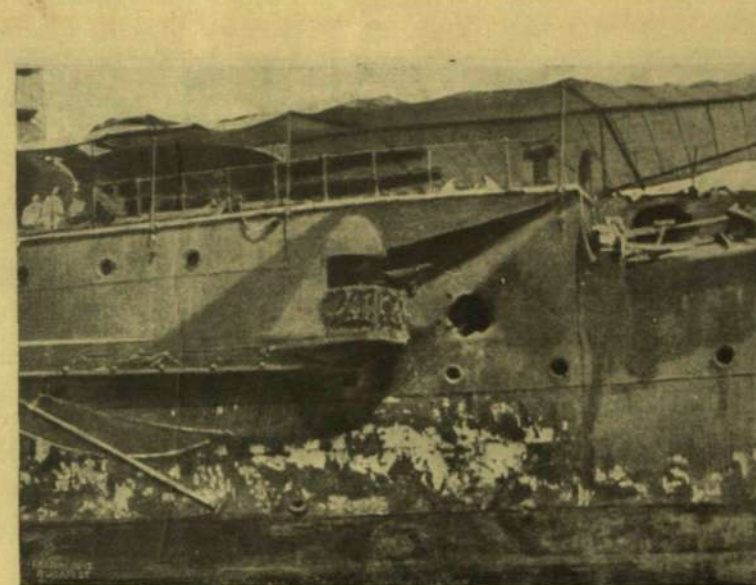
1792 április 21-ikén aztán ünnepélyesen felajánlotta a törvényhozó gyűlésnek "Egyetemes republika" című könyvét s egyúttal 12,000 frank adományt tett a háború czéljaira. Ez adományát is beszéddel kísérte, melyben a francia hadsereg hivatását fejtegette ki "az emberi jogok vallása" terjesztésére. Az elnököl Herault de Sichellen köszönettel fogadta az ajándékot s indítványára kimondták, hogy azt a francia szabadság védelmére külföldről jött harcosok felszerelésére szolgáló alap megteremtésére fogják fordítani.

A Tuillériák ostroma s a király foglyul ejtése után Klootz e nap örömeire egy porosz legió felállítására vállalkozott saját költségén, melynek "vandal legio" nevet adott. Majd azt indítványozta, hogy tízezernek ki díjat a Franciaországba betört szövetséges sereg fővezére, a braunschweigi herceg és az "Észak Sardana-pal"-ja, a porosz király fejére. Érdemeiért aztán augusztus 26-ikán megkapta a nemzetgyűléstől a francia polgár címét, ugyanakkor, mikor Schiller, Klopstock, Koszciuszko, Washington, Pestalozzi és mások. Köszönő beszédében Klootz a svéd III. Gusztáv gyilkosát, Ankerströmöt magasztalta, s hogy halálját egyébként is kimutassa, vagyona egy részét állami javak vásárlásába fektette az Oise és Somme departementokban, s ettől fogva magát "Anacharsis paraszt"-nak írta. Az Oise departement választotta meg végül 1792-ben követének is a konventbe.

A konventben Klootz kezdetben a girondistákhoz csatlakozott, de rövid idő múlva szakított velök, mert igen arisztokratikusoknak találta őket, a mit nyíltan ki is jelentett "Sem Marat, sem Roland" című nagy feltűnést keltő röpiratában. Első ténye volt indítványozni, hogy Savoya lakói a Franciaországhoz való csatlakozásra felszólíttassanak. Azután a schomburgi uradalom akarta volna anektáltatni a német Lotharingiától, továbbá törvényesen szabályoztatni a Franciaország által meghódítandó területek királyai és nemesi javadalmainak hovaforítását. Végre "polgári kereszt

A CZUSIMAI TENGERI CSATÁBAN ERŐSEN MEGSÉRÜLT "AURORA" OROSZ CZIRKÁLÓHAJÓ ELŐRÉSZE.

EGY JAPÁN ÁGTÜGÖLTŐ ÁLTAL ÜTÖTT RÉSZ AZ "OLEG" OROSZ HADIHAJÓN.

háborút" hirdetett a szövetséges királyok ellen s egy egyetemes köztársaság szükségét fejtette, a mihez előbb persze Nizza, Sovoge, Belgium és Hollandia annexióját fűzte. Tagja volt a külügyi bizottságnak s XVI. Lajos halálát "az emberiség nevében" szavazta meg s hozzátette, hogy: "ép úgy halálra ítélem Frigyes Vilmost is".

Chaumette-tal együtt Klootz volt az, a ki Hobel párisi érseket rábirta, hogy a katolikus vallást a konvent színe előtt megtagadja. Főtervezője volt az Ész istennője tiszteletére a II. év brumeire 20-ikán a Notre-dame-templomban rendezett nagy bölcselmi ünnepélynek is, a mely alkalommal nagy körmcnet élén vonult a konvent elé. A körmeneten tüzekek vettek részt miséző ruhákban, szamárháton, vagy hordályokon vive magukkal az egyházi kegszereket, melyeket nyilvánosan megcsúfoltak, mi alatt eszeveszett dalokat énekeltek. Ez a magaviselése aztán felkeltette ellene Robespierre gyanúját és haragját, a ki külső látszatra legalább ragaszkodott még a régi rendszer bizonyos hagyományaihoz s Franciaország elkereszténytelenítésében a külföld cselvetését vélte látni, hogy Franciaországot az atheizmus által kompromittálták.

Ez volt az indító oka annak a nagy razzianak, melyet Robespierre nem sokkal ezután a jakobinusok klubjában rendezett, mely alkalommal a II. év Germinaljában Klootz, Chaumette, Gobel, Hebert, Montoro, Febre d'Eglantine, Héault Sichallen és mások ellen a vizsgálát megindítását kérte. Különösen Klootzot hármas czímen, mint poroszt, nemeset és gazdagot denuncziálta.

A vizsgálat során eredete tárgyában hozzá intézett kérdésre Klootz büszkén jelentette ki, hogy: "Poroszországból származom, a köztársaság jövőbeli departementjéből". De ezzel nem fejeverte le Robespierret, a ki erős szavakkal támadta és gyanúsította: "Hazafinak tarthatunk-e — kérdé — egy német bárót? Sansculottenak mondhatunk-e egy olyan embert, a kinek százezer frankot meghaladó évi jövedelme van? Köztársaságnak nézhetünk-e valakit, a ki csak bankárokkal s ellenforradalmárokkal társalog? Nem, polgárok. Óvakodjunk az idegenektől, a kik hazafiasabbnak akarnak látszani, mint maguk a francziák. Klootz, te napjaidat ellenségeinkkel, a külhatalmak ügynökeivel és kémjeivel töltöd; mint ők, te is áruló vagy, a kire vigyázni kell."

"Hogy hevülhetett volna Klootz — folytatta Robespierre — a köztársaság egységéért és Franciaország érdekeiért, mikor megvetette a francia polgár címét, hogy világpolgár legyen? Ha jó francia lett volna, kívánhatta volna-e, hogy az egész földkerekség leigázására vállalkozzunk s az egész világnak hadat izenünk? Van egy harmadik mozzanat, a mivel Klootz dicsekedhetik, de csak tökfílik és gazemberek előtt. Értém a vallásos kultusszal szemben követett eljárását, mely kitűnő lehetett volna, ha az idő és az értelem megérelték volna. Mit tehetünk mi, boldogtalan honfiak, ha annyi ellenségtől vagyunk körülveve, a kik közöttünk tartózkodnak? Páris hemzseg az

ármánykodóktól, az angoloktól és osztrákoktól; közöttünk ütötték fel tanyájukat Frigyes ügynökeivel együtt, és Klotz porosz. Lerajzoltam előttetek politikai élete képet. Most döntsetek!" És döntöttek. Klootzot törölték a jakobinusok listájáról. Kevésbé utóbb pedig Robespierre mint Hébertistát elfogatta és Héberttel, Ron-sinnel, Vimauxvel és még más tizenegygyel együtt a forradalmi törvényszék elé állította. Mindannyit halálra ítélték, mint felbujtót, vagy tettevéstársát a francia nép szabadsága és biztonsága ellen szőtt összeesküvésben, a melynek czélja volt, polgárháborút idézni fel, a polgárokat egymás ellen fejeverezni, melyek után az összeesküvők a nemzet képviselést széjjelkergették, tagjait legyilkolták s a köztársasági kormányt megdöntötték volna, hogy az állam élére zsarnokot ültesse.

Klootz még a vérdpadra menet is álra, Hébert előtt a materializmust dicsőítette. Sőt az volt kívánsága, hogy utolsóinak végezzék ki, mint mondá, azért, hogy a többi elítelt lenyaktílozása közben bizonyos megfigyeléseket tehesse. Nagy bátorsággal halt meg s még utolsó pillanatában is az emberi nemhez appellált az igazságtalan ítélet ellen, melynek áldozata lett.

Fivérét a szerencsétlen forradalmár halála annyira megrázta, hogy még ugyanazon évben ő is meghalt gadentlenül birtokán. A birtok aztán gazdát cserélt s új birtokosa a szomszédos Dontbrüggen helységben templomot is emeltetett Klootz Anacherzis vallásellenes tetteinek kiengesztelésére.

Később is sokat vitáztak azon, hogy Klootz öszinte republikánus volt-e? Robespierren kívül Marat is nyíltan "berlini kém"-nek nevezte őt; bizonyítékokat erre azonban ő sem mutatott fel. A radikális köztársaságiak legújabbban igyekeznek tisztázni emléket az utókor előtt. Így Avenel, a ki két nagy kötetben foglalkozik "az emberi nem szónoká" életével.

Mint láttuk, az emberiség e nagy rajongójának tulajdonképeni meggyőződése az volt, hogy csak egy általános emberiség létezik, ugyanazon erkölcsi és fizikai tulajdonságokkal, ugyanazon társadalmi törekvésekkel, a testvéreknek egy nagy családja, mely azért egy egyetemes köztársasággá kell hogy összeforrjon, Páris székhelylyel, departementokra osztva, de közös parlamenttel. E czél elérésére a világ összes népeinek fegyveres propagandáját ajánlotta zsarnokaik ellen. Ez volt a Klootz által hirdetett kozmopolitizmus tulajdonképeni magva, eltekintve attól, hogy Klootz e melletti vallási dolgokban is istentagadó volt. Tragikus sorsa az volt, hogy önmagán kellett meggyőződnie arról, milyen üres agyérmet kergetett. Be kellett bizonyulnia, hogy a faj, a gondolkodás, a műveltség eltérési oly nagyok az emberek közt, hogy még azok is ritkán érthetik meg egymást egészen, a kik együtt, vállvetve küdenek.

BAROMFIVÁSÁR KECSKEMÉTEN.

Azt szokták mondani, hogy a magyar ember nem ért a kereskedéshez. Annyi ebből az állításból igaz, hogy nálunk a honfoglalás óta egész a legújabb

időkig, mindig idegenek kezében volt a kereskedés. Az Arpádok alatt eleinte a bessenyök — a kik Pest városát is alapították — később a szaracénok, végül pedig a zsidók képezték a kereskedő osztály túlnyomó részét. Velök együtt pedig az országban letelepedett németek. Később a czinczárók, a görögök és az örmények voltak a legügyesebb kereskedők, egészen a mult század elejéig.

De talán túlzás lenne azt mondani, hogy a magyarban nincsenek meg a kereskedéshez megkívánható képességek. Népünk el volt foglalva a katonasággal, a gazdálkodással, azért csak kivételesen adta magát a kereskedésre. De voltak a régi időkben is magyar származású kereskedők. A Thokélyek családja például kereskedéssel szerelte vagyonát. Zrinyi Miklós a költő is emlgeti a kecskeméti "tőzséreket".

S a ki képet akar magának szerezni arról, hogy mennyi kereskedői vállalkozás lakik a magyar népben, az jól teszi ma is, ha ellátogat épen a kecskeméti piacra, s megtekinti az ottani baromfi kereskedést. Ez az egész kereskedés magyar gazdálkodó emberek kezében van, még pedig nemcsak Kecskeméten, de az Alföld más nagyobb városában is, például Félegyházán, Szabadkán, Sentesen, stb. Egyszerű földműves emberek százezer száma vásárolják össze a baromfit és millió számra a tojást. Nagy körültekintéssel választják meg a piacokat, melyeken árujoknak legbiztosabban kaphatnak vévét. A ludat, pulykát elviszik egész Londonig, a tojást Franciaországba küldik, a csirkét Szent-Pétervárra is elszállítják, — kivált a korai költést. S a mellett megfigyelik, hogy melyik helyre hogyan kell szállítani a baromfit. Sok városba élve küldik el, különösen a csirkét, s e célra külön vaggonokat szereznek be. A libát többnyire leölt állapotban hozzák kereskedésbe. Az úgynevezett "áldólok" udvarain naponta száz és ezer száma ölik le a ludakat. A Franciaországba szánt példányoknak levágják a fejét, az Angliába menőknek gégéjét metszik fel, a belföldi fogyasztásra szánt ludaknak pedig behasítják hátul a fejét. A zsidó hitközségek számára szolgáló ludakat a sakter közbejöttével ölik le, s nagy körültekintéssel alkalmazkodnak mindenben a fogyasztó közönség igényeire.

A magyar baromfi ára fejében közel annyi pénz jön be újabban az országba, mint a mennyi a külföldre kivitt búza után kapunk. Pedig mindössze néhány esztendő előtt kezdett csak felvirágozni baromfi kivitelünk. Fényes bizonyítéka ez annak, hogy a kereskedelmi szellem a mi népünkben sem hiányzik.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gyöngyösy István élete és munkái. Régi költőink közül népszerűsége, az irodalom és a közönség hódolatára nem vetekedhetik senki Gyöngyösy-vel. Balassa költészetének java, szerelmi költeményei, kiadatlanok voltak, Zrinyi nemes, egyszerű, de darabos művészezte idegen volt ama barokk-kor-szak izlésétől s a nyomukban kelt költők tehetőségre sem mérközöhettek a Murányi Vénus szerb-jével. Egész a XVIII. század végeig Gyöngyösyben látták írót, olvasók egyaránt a magyar költészet netovábbját. A nőket meghatotta szerelmi jeleneitnek érzéki tüze, a férfiaknak tetszetek klasszikai képei, allegóriái s az összes olvasók el voltak ragadtatva nyelvének költői szépségétől; szingadagságtól. A nyelvújítás korának kritikája aztán, mintegy visszahatásképen megépté, kelleltélén is jobban.

UTCZAI KÉPEK A FŐVÁROSBÓL AZ AUGUSZTUSI KÖLTÖZKÖDÉSKOR.

MI UJSÁG?

A király a szepesváraljai tüzvész nyomorának enyhítésére ötezer korona segélyt adott.

Toldy Ferencz születésének századik éve telt be augusztus 10-ikén. Kegyeletes emlékezet veszi körül e napot. Toldy irodalmi munkásságának becseit az uttörő lelkesedés és a kitűzött cél növeli és főleg a magyar érzés heve, mely egész életén át eltöltötte. A magyar irodalomtörténet rendszeres megalapítója, nagy szorgalmu adatgyűjtője, fáradságtalan feldolgozója gyermekkorában még nem beszélt magyarul, mert a budai vároldalon, a hol született, magyar szó nem hangzott. Apja a mindig hazafias Szepesség fia volt, Schedel Ferencz postatiszt, a ki Czeglédre küldte le a fiát magyar szóra, s ott tanulta meg Toldy Ferencz azt a nyelvet, melynek hő szeretetében tanultságával, és a lelke törekvésével még a mai nemzedékek is látták harmincz év előtt fáradni. Az írói mozgalmakban vagy nagy szerepet vitt, vagy vezérelt. Az Akadémiának kezdet óta tagja, sokáig titkárja; a Kisfaludy-Társaság alapítója Vörösmartnyal és Bajzával együtt. Szép élete volt, a nemzeti művelődés mellett igazgató és ennek forrásait és addigi folyását kutatta. Összegyűjtötte a legrégebbi írók műveit és kortársait is saját alá rendezte. Születése századik évét a tudományos és irodalmi intézetek év most, a nyári hónapban, nem ünnepelték meg. Az Akadémia jövő év májusában tartandó közgyűlését szentelti a kegyeletnek, a Kisfaludy-Társaság az őszel ünnepli. A kerepesi-uti temetőben levő sírjánál augusztus 9-én este megjelent az elhunyt jelesnek családja; az özvegy, a ki immár harmincz esztendő óta gyászolja férjét, gyermekeitől s unokáitól körülvéve és szép babérokoszorut tette a síremlékre, azonkívül életben lévő öt gyermeke nevében is egy koszorút tett le, számos unokája és dédunokája nevében

Gyöngyösi babérait, bár ép legnagyobb költőink mindig vonzódtak hozzá és tanultak is tőle. Arany János állította helyre ismert kritikai tanulmányában Gyöngyösi becsületét, megállapította helyét és jelentőségét irodalmunkban s az ő ítélete van érvényben ma is. Az irodalomtörténeti kutatás azonban mostohán bánik ezzel a kétségkívül jeles és hatásában nem mindennapi fontosságú költőnkkel: a több mint száz év előtt Dugonics által összeállított töredékes és sokban hibás életrajzi adatokat jóformán csak egy-két véletlenül előkerült adat igazította helyre vagy egészítette ki, rendszeres s behatóbb buvárlat tárgyává eddig senki sem tette Gyöngyösi életét és munkásságát. Annál nagyobb örömmel üdvözölhetjük Gyöngyösi Lászlónak most megjelent *«Gyöngyösi István élete és munkái»* című könyvét. A munka szerzője maga is a Gyöngyösi családjának késői ivadéka s már e réven is úgyszólván gyermekkorra óta érdeklődött költő őse iránt. Ezenkívül családja iratai között is sok olyat talált, a melyekben Gyöngyösi családjára s ő rá magára is becses adatok vannak. Ezeket további kutatásokkal egészítette ki, úgy hogy munkájában sokkal pontosabb és hitebb képet nyújt Gyöngyösi életéről, mint a melyt eddig ismertünk. A könyv főbb adatait maga szerzője foglalja össze lapunk mai számában közölt cikkében s így tartalmával itt nem szükséges bővebben foglalkoznunk. Előadása élénk, könnyed, bárki szívesen olvashatja s a könyv végén közli azokat az okiratokat is, a melyekből új adatait merítette. A 86 lapra terjedő munka a szerző kiadásában jelent meg, ára három korona.

Verses könyvek. Ha tél van, ha nyár, a verses könyvek nem szünetelnek, az ország minden részének tömérdek rímpengetője nem ismer szabadság-ídőt, sem holt saiont. Más könyv alig jelen meg mostanában, de verskötet akad mindig. Köszönet nem sok van bennük, legtöbbjét elolvadni is alig érdemes, irni róluk még kevésbé. A kritikus még szinte hálás, ha a sok üres szóáradat közben egy-egy színesebb képet, ügyesebb fordulatot, újszerűbb rímet talál, egy-egy frisebb virágot a sívár sivatagban. Ilyen élénkebb szín elég gyakran akad Vidor Marczai *«Szürkület felé»* című kis könyvében, a mely a szerelem örök melódiáit variálja néha elég tetszetősen, sőt hangulatosan is, bár fogatékos invenzióval és nyelvművészettel. Sok zavarosságon, üres szóvirágon kell az embernek keresztülvergődnie, a míg a csinosabb dolgokat megtalálja, de legalább talál valamit. Nagyobb fába vágja fejszéjét Szelenyi József *«Hangulatok és egyéb költemények»* című kötetében: hangos panaszzal, szónokias reflexiókkal ostromolja az eget, ódai hangokat próbál, történeti elbeszélő költeményekkel lép elő. Hangjának azonban nincs elég érze, tudeje sem bírja a magasabb hangokat. Elég jól versel, nyelve elég szabatos s ha eredetisége nincs is, egy-egy érdekesebb eszmét elfogadhatóan tud versebe foglalni. Ennek a kötetnek, mely elé a szerző arcképe van függesztve, 3 korona az ára, — a másiké nincs a könyvön feltüntetve.

A földmívelő munkások földszerzését előmozdító törvény Dániában. cím alatt Szeberényi Lajos Za. békéscsabai ev. lelkész egy füzetet adott ki, mely a magyar viszonyokra vonatkozó tanulság czéljából közli fordításban a nevezett dán törvény szövegét. A 12 lapnyi füzet Békéscsabán, a «Corvina» könyvkereskedés kiadásában jelent meg.

DINNYE-PIACZ A DUNAPARTON.

pedig virággal hintette tele a sirt. Az elhunyt egyik fia dr. Toldy László, Budapest főváros levéltárnoka. Egy másik fia, Toldy István jeles író, élete virágában hunyt el.

Rákóczi és bujdosó társai hamvait ezen az őszön akarták haza szállítani, de elmarad a jövő tavaszra. Erről értesítette báró Fejérváry Géza miniszterelnök a hamvak hazaszállítására alakított bizottságot. Az elhalasztás oka első sorban az, hogy a kassai dóm átalakítása nem haladt előre kellő mértékben és a munka csak késő őszel fejeződik be. Másfelől, minthogy megállapodás történt az iránt is, hogy az összes idegen földön parádó bujdosók, így gróf Vay Ádám, gróf Forgách Simon és gróf Bercsényi hamvait is hazaszállítsák és az elhozatalukra vonatkozó tárgyalások még befejezve nincsenek, elháríthatatlan akadályokba ütközött az a terv, hogy a hamvakat még ez év őszén hazahozzák. A múlt héten többféle Rákóczi-émlék érkezett Fiuméba a «Castore» osztrák Lloyd gőzessel. Huszonkilenc ládát hozott Rodostóból, ezekben vannak azok a Rákóczira vonatkozó emlékek, a melyeket a tavasszal Rodostóban járt Thallóczy Lajos eszközölt ki a portánál Magyarország részére. A huszonkilenc ládát Kassára szállítják és az értékes régiségeket a kassai muzeumban helyezik el.

A kivándorlás és Fiume. Mióta a Cunard Line angol hajós-társaság a magyar kormányval szerződést kötött az amerikai kivándorlás forgalmára, s egyetlen kikötőnk, a fumei lett a hivatalos rév, Fiumén nagyon meglátszik, hogy erre lent a száraz föld felé, Horvátországban, az Alföldön, a Felvidéken a kivándorlási láz egyre tart. Erdély felől nagyon kevesen érkeznek, ezek inkább Romániában keresnek jobb sorsot. Hane m az ország más részeiből százan és százan várják napokig, míg a «fekete hajók» megérkeznek, a «Karpattia» a «Slavonia.» Néha ezren is várják, úgy hogy az

ALKUVÁS BAROMPIRA.

LEGELESZŐ LIBÁK A BAROMFITELEP TARTLÓJÁN.

ocean járó nagy gőzök el sem vihették a kivándorlókat. A főlős számot a Cunard Line vasuton szállítja Hamburgba s onnan viszi tovább. A magyarországi kivándorlókra annyira érdemes volt szerződést kötni az állammal, hogy azóta egy csomó hajóstársaság összevesztett a Cunard Line-nel és leszállította a taksát. Fiumében a kivándorlásra gyülekezők sokszor napokig ott vesztegelnek, és csavarognak város szerte. A szállítási díj fejében bizonyos ideig ellátást is kapnak a városban. Az osteriákban tart a mulatság. Több csapség már egészen a kivándorlók vagy visszatérők számára alakult át. Angol népénekesek, szerencsének, szerencsen tánczosok mutatnak izlelőt Amerikából, s hangzik a gitár és harmonika. A kormány megbízottjai ép most néznek körül, hogy alkalmas épületet vásároljanak a kivándorlók vendégfogadójának. Lesz tehát kivándorlási konviktus is, a hol a szerencsétlen emberek menedéket találhatnak a megszípolozás elől. Most a kivándorlás iránya Kanada, oda tartanak, mert az Egyesült-Államok már nem az ígért földje és nagyon sokat viszkeregletnek. A ki- és visszavándorlási statisztikai adatgyűjtés eredménye szerint a szoroson vett Magyarországból június havában 5860 vándorolt ki; ebből 4844 Amerikába ment, 589 Romániába, 204 (a délvidék svábjai) Németországba és 223 más országba. Ki hitte volna még tíz év előtt is, hogy a kivándorlást Magyarországon államilag kell megkönnyíteni.

A Belváros szabályozásával a régi pest patri-czius családjainak háza eltűntek a föld színéről. Az utcaz földszintjét annyira emelték, hogy a belvárosi plebánia templom — egyrészt Pest legérdekesebb régi építészeti emléke — nagy mélységbe jutott a piaristák társházának és iskolájának épületével együtt. Ez így nem maradhat, az bizonyos. A főváros hatósága állhatatosan ragaszkodik hozzá, hogy a piaristák telkét és épületét megváltja, aztán azok kereszének maguknak új helyet. Ez a dolog azonban nem egyszerűn csak város, vagy utca szabályozás. A piaristák kétszáz év óta csak úgy bírták feltartani szigorúságáról ismeretes derek főgimnáziumokat, hogy a társház forgalmas helyen lévén, házéből, boltbélből jól jövedelmezett. Ha kevésbé értékesíthető helyen telepednének le, a bizonytalan jövődelmi forrás nem biztosítaná a nagy iskola fenntartását.

A BAROMPI ELSZÁLLÍTÁSA A VASUTRA.

KOPPASZTÁS.

KÉPEK A KECSKEMÉTI BAROMFIVÁSÁRRÓL. — Jelfy Gyula fénykép.

A fővárosi színház egy része augusztus második felében már megnyílik a nyári szünet után; a Nemzeti Színház és Opera megvárná a szeptembert. Az idén azonban a Népszínház is zárva marad még s attól lehet tartani, hogy a színházi szeziónból sokáig fog hiányozni. A nagy átalakításokkal novemberre nem lesznek kész, az most már bizonyos, mert a munka nagyobb része még hátra van. A színházi bizottság négy évig tanakodott a mulhatatlan átalakításokon, a színpad ócska fa szerkezetének kicserélésén, az öltözőkhöz vezető favázis falak, falépcsők eltávolításán, vas tető állításán. E nagy munkára félesztendő adott. Május elején bezárták a színházat, a személyzet azóta a budai színpadon játszik. A színházat kívülről nézve, azt lehetne gondolni, hogy túl van a munka legnagyobbján. A színpad két oldalán lebontott falat harmadfél méterrel kiejebb építették föl, a vastető bonyolult vasgerendáit felállították és pár nap alatt egészen befedték. Oda bent azonban a sülyesztő fenekétől a színpadon villámháritójának tövéig nincs keszen semmi. A vas- és fémmunkások, a bádógosok és lakatosok sztrájkja alatt se vas traverzeket nem öntöttek, se feldolgozott vasat nem hoztak, s ha lett volna is, hiányzott a felszerelő kéz. Ez hat hétnél több késedelmet okozott. A népszínház téli szeziónja e pillanatban bizonytalan. A szellős nyári színpadon már októberben sem lehet játszani. A személyzet sorsa ép úgy nem közbős, mint nem közbős egy nagy színház kényes színtelése. A Népszínház az utóbbi időkben nagy megrázkódásokon ment keresztül. Még nem jött magához és mostani hajléktalansága nagyon árt neki. A társulatnak pedig együtt kell maradnia, esténként játszani, az összejátek bensőségét megtartani, valamint hogy a közönség se szokjék el tőle. Egy nagy színház mindig jelentékeny szerve egy város életének. A Népszínház a főváros legmagyarabb eleme látogatja, a magyar népdalok onnan kelnek szárnyra az orfeumok és a brettei gajdolása ellen.

* Egy indiai herceg palotája. Szinte a kelet-ázsiai mesék színes képzetébe illik az a palota, melyet a kapurthalai maharadsza építtetett, Pand-schab éjszaknyugati részében, s mely mintegy négy millió koronába került. Teljesen európai stílus szerint készült, s nem az ós-indus építészeti formában. A palotát egy nagy márványoszlopnak futja körül, melyet kanadai kék márványoszlopok tartanak. Az

előcsarnok arany-, elefántcsont- és márványberakásokkal, dús festésekkel van igen gazdagon díszítve. A palota 14 termet foglal magában, mely termek mindegyikéből pompás kilátás nyílik egy óriási kertre, hol tömérdek szökőkút csörgedezik. Majd mindegyik terem más-más stílusban készült, s köztük a legértékesebb a XIV. Lajos-korabeli barokk-stílusú étterem. Hogy a maharadsza háztartása milyen fényűző, erre néve elég azt említeni, hogy a konyha, felszerelésével együtt, 100,000 koronába került.

* A kerékpár Kínában. Még ezelőtt hat évvel kerékpárt csak Pekingben lehetett látni, hol azt angol kereskedelmi ügynökök használták. Most azonban az ottani angol konzul jelentése szerint az országutakon mindenütt kerékpározó kínaiak közlekednek. Egy amerikai czig a mult évben nyolcezer kerékpárt szállított Kínába, ennél még sokkal több Angliából és Németországból került oda.

* Drága kártya. A napokban Londonban 66 ezer koronát fizettek egy kártyáért, melynek hátára Holbein annak idején a Norfolk hercegnő arcképét festette.

HALÁLOZÁSOK.

KANOVICS BÉLA MÓN, címzetes püspök, a főváros józsefvárosi kerületének volt apátplebánosa, meghalt augusztus 4-ikén Budapesten, 75-ik évében. Fölszentelése óta mindig a Józsefvárosban lelkészkedett; 1869 óta mint plebános. A városrésztársadalmi és politikai mozgalmában is mindig részt vett. Tavaly Berzeviczy közoktatásügyi minisztersége alatt a püspöki címet is megnyerte.

GLATZ HENRIK a budapesti evangélikus egyház presbitere, egyik alapítója a Franklin-Társulatnak, mely ezelőtt Heckenast Gusztáv tulajdona volt, a ki az üzleti világban sokat szerepelt, 61 éves korában Budapesten.

FERNANDÓ, spanyol királyi infáns, augusztus 4-ikén meghalt San-Sebasztiánban. Csak harmadfél életét élte. Másodsülött gyermeke volt Don Karlosz infánsnak, a casertai herceg fiának és Mária Mercedesnek, a mostani spanyol király néjének.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Nagyrákóci és kelemenfalvi RAKOVSKY IVÁN földbírtokos, 1848/49.

évi honvédtiszt, vármegye-bizottsági tag, Turóc vármegye volt alispánja, életének 80-dik évében Nagyváradon. Nagyapja volt Rakovszky Istvánnak, a származásuk elnökének, a szabadságharcban vívó honvéd, ki mint osztrák huszárhadnagy egész zászlóat elhozta Bécshől a harcokba. — VARGHA László a munkács egyházmegyei székeskáptalan t. kanonoka, szentszéki tanácsos, a hajdudorogi kerület esperese, hajduböszörményi gör. kath. lelkész, 52 éves korában Hajduböszörményben. — PÉCHY István, selyemi földbirtokos néhai Péchy Tamás miniszternek és a képviselőház elnökének bátyja, a kivel végig küzdötte a szabadságharcot, Abaujmegye egyik tisztelt férja, 80 esztendősen korában s az alsó késmárki családi sírboltba temették el. — KATONA GÁSPÁR negyvennyolcas honvédtiszt-hadnagy Munkács 80 esztendősen korában. — Dr. Kónosi Mánó fővárosi ügyvéd, a közigazgatási tanfolyam előadója, 50 éves korában Budapesten. — HAZAI GYULA törvényszéki bíró, ki gyógyíthatatlannak vélt betegsége miatt önkérelmül vetett véget életének Aranyos-Maróthán. — OTTLIK PÉTER bécsi konzuli akadémiai növendékét, ki Olaszországban, Rímiben a tengerbe fullt, a barsamegyei Ladomér községben nagy részvét közt temették el. — RADNAI József budapesti mérnök, a magyar-belga fémipar áru-gyár igazgatósági tagja, 47 éves korában. — SEBESS FERENC, Sebess Dénes képviselő két éves fiacskája, Maros-Vásárhelyt. — Dr. KNÖFF ALADÁR jogtudós, hunyadmezei közigazgatási gyakornok, 25 éves, Déván. — Dr. FRIMM ÁRTUR, Frimm Jakabnak, a budapesti helyéki intézet igazgatójának fia, fűrdő orvos az egyiptomi Hennourban 27 éves korában Budapesten, hol látogatásra időzött. — NOSZICZI THURÓZ ADONÁS Budapesten, életének 54-ik esztendőjében. — PRUNDS DEMETER, a szolnoki-bokamegyei Alsókiskas községben, százhusz éves. — HERMANN MIHÁLY előzárkálási uradalmi gazdaszt, 64 éves, Előzárkáláson. — STERN JENŐ nyug. államvasuti hivatalnok, 33 éves, Nagy-Szebenben. — Bárfai dr. SZABÓ GYULA, kir. tanácsos, az országosan ismert bortermelő, 73 éves korában Miskolcon, és Tállyán temették el a családi sírboltban. — SZÉNYI MIHÁLY, negyvennyolcas honvédtiszt, ki Bem táborában küzdött, a piskai hídnál megsebesült Péchy századost is megmentette, 77 éves korában Székesfehérváron, a hol nagy tisztességgel temették el. — SZÉKELY KRISTÓR, Székesfehérvár törvényhatósági tagja, 90 éves korában. — NEMES HETS FERENCZ, a veszprémi takarékpénztár pénztárosa, városi képviselő, megyei bizottsági tag Veszprémben, 63-dik, esztendőjében. — NYÁREGYHÁZI NYÁNY József földbirtokos, megye-bizottsági tag Alsó-Nyáregyházán, 54 ik évében. — SZÉCSKY ISTVÁN budapesti polgári fiúiskolai tanár 53-ik évében. — Id. STORVA JÁNOS nyug. uradalmi igazgató Szatmáron, 75 esztendősen. — Ifj. MAYER József posta- és távrdatiszt 32-ik évében Kolozsvárott.

szül. Benkő Mária 78-ik évében Hajdunánáson. — Bélai SZILVAY KÁROLA, Szilvay István és Fáj Hermin 17 éves leánya Bélan. — ÖZV. TOLVALY FERENCZNE, szül. Cserey Erzsébet 65-ik évében Pókán. — MEUSCHER JÁNOS, szül. Retter Mária Gödöllőn, s Budapesten temették el. — ÖZV. JÁNOS MIKLÓSNÉ 93 esztendősen korában Nagyszébenben. — WILDY JÓZSEFNÉ, szül. Szigethy Ika Déván 35-ik évében. — WILSCH FRIGYESNÉ, szül. Kanovich Róza 26 éves korában Kolozsvárt.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek Nagy Miklós lakása most is IV., Kaplony-utca 9. szám alatt van.

Nagyvárad, B. S. Magyarországon az 1849-iki orosz invázió alkalmával a rendes lovasságon kívül csak öt szotnya (öt század) doni kozák jött hazánkba, még pedig a varsói herceg által vezényelt hadtestben. Ezek közül, valamint a cserkesz lovasság közül a Vácznál vívott visszavonulási ütközetben sokan elpusztultak. Voltak még a különféle orosz hadtestekben huszár és dzsidás ezredek teljesen egyforma színű lovakon, ezek azonban a magyar lovasság támogatását ritkán várták be, hanem rendszeren a gyalogság mögé húzóva ennek tartalékát őrítették.

E. N. Több olyan szigetről van tudomásunk, a melyek hirtelen elcsúsztak. Pl. néhány évvel ezelőtt az Új-Hebrida szigetcsoporthoz tartozó Aurora sziget egy éjjel nyom nélkül eltűnt a tengerbe. Ugyanígy süllyedt el az az új sziget is, a mely Tonga szigetcsoporthoz tartozott és a melynek felbukott a hullámokból. Ez most tizenkét éve történt és a mint egy arra vetődött angol tengerész megpillantotta az új földet, sietett azt hazája számára elfoglalni. Térdig érő sáros iszapban gázolt a sziget legmagasabb csúcsára s ott a birtokbavétel jelül kiütötte Anglia lobogóját. Azonban az új föld, Falcon Island, a hogy a hajós elnevezte, nem sokáig szaporította az angol birtokok számát mert néhány évvel ezelőtt ép oly hirtelen elcsúszott, mint a hogy elő-állott.

A kocsi. Szentimentális történet, meglehetősen száraz és elnyújtott felfogásban; a pointje kedvéért volna írva, csak az a baj, hogy a pointje az olvasó előre kitalálja.

S. A. Hazai legrégebb templomaink román stílusban épültek, de ez az építészeti modor a XIII. század közepe óta a gót, vagy csúcsos stílusnak adott helyet, mely a XV. század közepén érte el nálunk virágzásának tetőpontját. Legkiválóbb emlékei ezen stílusnak a kassai székesegyház, a budavári koronázó n. n. Mátyás-templom és a vajda-hunyadi vár. A mi a Mátyás-templomról illeti, ezt voltaképp a budai német lakosság építtette 1352 táján; időközben különféle átalakítások ment keresztül s többek közt Mátyás király a délnyugati nagy tornyot építtette hozzá, melynek egyik ablakában ezimere napjainkig fennmaradt s nyilván az okból nyerte aztán az egész templom is mai közéleti nevét.

Egy csókért. Azt írja versében: „Oh! szeretem az embert. Mi is szeretjük. De nem szeretjük, ha rossz verseket ír.”

Szerelmem. Ábrándos, mesterkelt történet, kevés leleménnyel, jellemző készséggel s száraz stílusban írva.

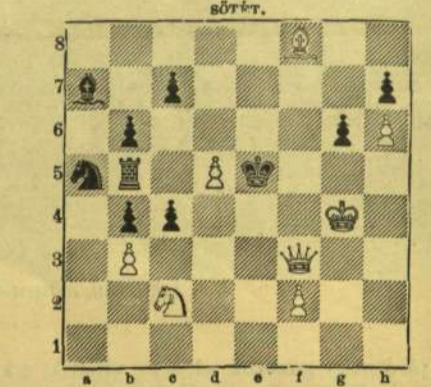
Nehéz az élet. Különösen a kritikuskán nehéz, a kinek az ily gyarló verseket is el kell olvasnia.

Temetőben. Örök hűség. Temetői hangok. Majd ha lesznek kevésbé elcsépett témái s köztöbben tudja őket megírni, akkor kopogtasson újra, — addig csakva maradjon a nyilvánosság ajtaja.

Epilógus. Évek mennek, évek tűnnek, — mondja; de e vers szerzője felett még nem sok év telt el, mert különben nem írta ily naiv, gyermektelül ábrándozó verseket.

SAKKJÁTÉK.

2445. számú feladvány. Chocholous Gy.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2431. számú feladvány megjelölése Szabó Jánostól.

1. Va4-d1 — Ke8-d4 (a) 1. — — — — — Ke8-f4
2. Ha6-b4 — Kd4-e5 2. Vd1-h5 — — — — — Kf4-e3
3. Vd1-h5 — — — — — t. sz. 3. Ha6-b4 — — — — — t. sz.
4. V v. H mat. 4. V v. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovacs J. — Csongorban: Németh Péter. — Pakerten: Kintz Róbert — Kecskemén: Balogh D. — A „Selmeczbányai Bányászati és Erdészeti Főiskolai kör.” — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 29-dik számban megjelent képtalány megfejtése: Kerekpár-verseny.

Feloldó szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SICILIA
MÁLNÁSI
artézia gyógyforrás

bicarbónatokban és konyhasóban a kontinens legelőkelőbb természetes alkalikus sós savanyú vize. Szikla rétegen átfurrt artézia forrás. Páratlan évszázadjesztő és nyálkaoldó.

A gyomorégést azonnal megszünteti. Koraszű, Kölyök, Kislány, Vámsóly, Hirschler, Trsai, Onodi, Tauszk, Polak, sek budapesti egyetemi tanárok és specialiták gége-, légszű, tüdő-, gyomor-, hólyag-, vese-, máj- és hólyag-bántalmaknál a málnási

„SICILIA” gyógyforrás
természetes alkalikus sós savanyúvizet minden eddig ismert savanyúviznél jobbnak minősítettek. — Kézelt tulajdonos „SICILIA” r. t. Málnás-fürdő (Háromszék m.). Főraktár Budapesten

LUX MIHÁLY drogéria-üzlete
IV., Múzeum-körút 7. Telefon 672.

Azonkívül 1 aphat minden gyógyszerüzletben, drogéria- és fűszerkereskedésben és vidéken minden nagyobb városban. Tessék a „Sicilia” névre figyelni.

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG.
Tetterem, — így sábját ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha elháríthatnám az emésztési zavartól megszabadulhatnék. Lám, nem le kell szünetet álmodni. Tegyen minden hólyg és tért csak egy kisérletet! Mándor soványító és vitaminító porral, hirtelen az emésztés megújul. — Ne kintálós orvosi és vegyszeri bizonyítványokkal kímáltsanak. — Ne mulassza senki el, erőt meggyűzni; hozassa meg a Mándor port, ha be nem válik, a pénzt duplán visszatér. Csak 2 kor. 80 fill. Mándor dózisa, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Utánvétel a pénz be küldése mellett; portomensem diszkrétén küldi.

Mme Mandl Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz.
Török József gyógyszer, Budapest, Király-utca 12. sz. 11098

Kocsi-gyártás. 11186
Budapesti kovács- és kocsigyártó-ipartestület védnöksége alatt álló
Kocsi Árucarnok-Szövetkezet.
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszere gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10852
Künnön is. Több mint 3500 orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerüzletekben feltéves ívekben a K 2.00, egész literes ívekben a K 4.80.

Hogy ESZMÉNYI KEBELT
elérhessen, használja ön a Pílules orientales-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyíl- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelt fejleszti, erősítik és ismét helyreállítják, a dereknak pedig állandóan kezes emponponit adnak, a nélkül, hogy a derek megnegyvön itának.

A PÍLULES ORIENTALES
az egészségét mindenkor előmozdítja és legérzékenyebb véralak mellett is bevehető, fiatal leányok által ép úgy, mint hölgyek által, a kiknek keble a szüléságot elvezette vagy az soha sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés. Egy dózoz ára utasítással K 6.45, bérmentve, utasítással K 6.75.

J. Katié, Pharmacia, 5, Passage Verdane, Paris.
Austria-Magyarország részére: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10946

MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER
TÉRMÉSZETES SAVANYÚ-KÚT

MARGIT-CREME, mely vegyítés, sem higányt, sem ólmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arckozmés pár nap alatt eltávolít szepit, májfoltot, pattanást, borjakat (Mitesser) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, reddet, himlőhegyeket és az arcot hóhérré, simává és ládá varazsolja. Ára egy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.

Margit hölgyor 1 kor., Margit szappan 70 fill., Margit fopépé (Zahn-pasta) 1 korona, Margit arcvíz 1 korona.
Hamisítványok bíráltag üldöztetnek.

Postán utánvétele vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszer. Arad. 12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerüzletben.

Ugorkatej
A világ legnagyobb természeti csodája a Dobsinai jégbarlang. Villamos világítás mellett megtekinthető október 1-ig. Prospektust díjlanul küld az igazgatóság.

FEJFAJÁS ELLEN ANTIDOL
FELPERCZ ALÁTT HAT
KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBA!

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a „STELLA”-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szinét adja vissza. Uvegegy 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerüzlet, Budapest, V. 49, Szabadság-ter, Setatár-utca sarkán. 11196

Magyar királyi államvasutak.
Mérsekelt menetérti-jegyek kiadása Szent István ünnepnap alkalmából.

A Szent István ünnepnap alkalmából a magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a nevezett, valamint a kassa-oderbergi vasut magyar vonalainak összes állomásairól az üzemükben álló helyi érdekű vasutak állomásainak és a szomszédos forgalomnak kizárásával mind a három közös osztályra nézve Budapestre mintegy 30%-kal mérsékelt árú menetérti jegyek adtak ki.

Ezen menetérti jegyek f. é. augusztus hó 18-tól 20-ig napjain az utóbbi napon azonban csak a reggeli órákban, valamennyi személyzállító vonathoz (expresszvonatok kivételével) fognak kiadni.

A menetérti jegyek 5 napig érvényesek oly módon, hogy a kiadás napját első napnak számítva, érvényességük az 5. napon éjféltől lejár, megjegyezvén azonban, hogy a visszatérési legkorábban csak augusztus hó 20-án délután történhet; korábbi visszatérés esetén a jegyek érvénytelenek.

Az utazás megszokásának sem menet, sem jövetkor nincs helye.
Gyermekekre külön kedvezmény nem engedélyeztetik.

Budapest, 1905. évi július 21-én.
Az igazgatóság.

ANYÁK!
Óvjátok gyermeküket a hátrgerinc elgörbülésétől! Hátgerinc elgörbülésben szenvedő

15 éves leány műftűző alkalmazása előtt. a fűző alkalmazásával.

Keleti J. testgyógyászati műintézet készít jótállás és a legelőkelőbb gyári árak mellett; Hessing vagy Dollinger tanár rendszer szerint, hátrgerinc stb. elterdülésének gyógykezelésére.

Egyenestartók hanyag testtartás megállítására. **Mellfűzőket** plasztikai párnázással stb. Női kiszolgálás.

Járó- és támpegeket, Lorenz tanár és Hessing rendszer szerint, a boka- és csípőízület gyulladásként stb.

Műlábakat és műkezeket a legelőkelőbb technikai kivitelben, több évi jótállás mellett! — **Gyógy-szabotorna-készülékek,** valódi amerikai és angol gyártmány, nagy választékban! 10966

Kér in ingyen és bérmentve legújabb képes ábragyűjteményeket

KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherzeg-utca 17. sz.

CRÈME DE MARGUERITET.
Kérjen mindig határozottan Krieger-félt.
Eredeti nagy tégely 4 kor. Próbátégely 1 kor.
KRIEGER GYORGY gyógyszerüzlet Budapest, VIII., Kálvin-ter. 10879

PARÁDI ARSEN vízben
olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas viznél (Roncegno Levio) hatékonyabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege diosdi hatásait, harcokban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy postaláda (7 palack) parádi arsen víz tartalmazó gyógyvizet Magyarország összes postafiókására 5 korona 80 fillért bérmentesen szállít a

Főraktár: **ÉDESKUTY L.** cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN. Kapható minden gyógyszerüzletben és megjelölt fűszerkereskedésben.

Vértes-féle sóborszesz Minden háiban szükséges. 10591

Salvator Lithion-forrás
Térmézetes vasmentes kútnó hatású
vess, hólyag-, rheuma- és konyhasbántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, csontbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Hogy karcsuvá lehessünk
a nélkül, hogy egészségünknek ártalmát volna, használjuk a „PÍLULES APOLLO”
melyek tengeri növények alapján vannak előállítva és párisi orvosoktól jövohagyva. Ezen könnyen betartható gyógyszeres rövid idő alatt csodálatosan elhajt túlsúlyos emponponit és biztosítja a kövértestiség gyógyítását mind a két nemnél. Ez a títka minden elegáns hölgynek, ki nyulának és fiatalos alakját meg akarja őrizni. Egy tásca ára utasítással K 6.45 bérmentve, utasítással K 6.75. Z. B. B. Gyógysz. 5 Passage Verdane, Paris (IX). Baktár Austria-Magyarország részére Budapesten Török József, gyógyszerész, Király-utca 12. 11019

GERŐ ADOLF
főh. udv. szállító ortop. cipész-mest.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.
Ajánlja készítményeit 10592

fájós lábakra.
Specialista anatóm. mód szerint kidolgozott gyermekcipőkben.

SUNLIGHT SZAPPAN
ruhája hofehér lesz és duplán tartós, ha Sunlight-szappannal, (a világ legjobb szappánával) mossza.

Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kívánatra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI Király utca 98b szolgál.

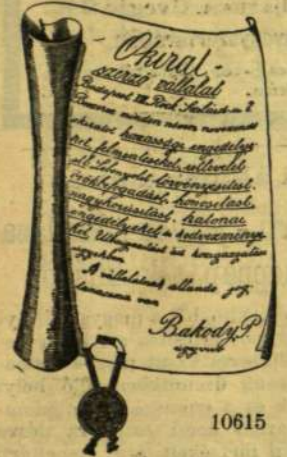
A világ legnagyobb természeti csodája a Dobsinai jégbarlang.
Villamos világítás mellett megtekinthető október 1-ig. Prospektust díjlanul küld az igazgatóság.

MAGGI -FÉLE LEVES-IZESÍTŐ és ÉTEL-

MAGGI kitüntetései: 5 nagydíj, 32 aranyérem, 6 díszoklevél, 7 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki párisi világiállításokon (Maggi Gyula bírálótag).

Férfiöltönyt

dívtos szabással, gyapjúszövetből készit mérték után finom kivitelben 25 kor.-ért
LICHTMANN SÁNDOR
szabómester. 11090b
Budapest, Rottenbiller-u. 4B.
Vidékre minták bérmentve.

11148

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25,000 koronát fizet a Schicht György cég Aussigban bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a «Schicht» névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot.
A ruhát kiméli és megóvja.

Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb. Hőfehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht” névvel és a «Szarvas» v. «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Sachsen-Altenburg.
Technikum Altenburg.
Győvelés és elektrotechnika.
Papírtechnika. Fraxsumm inst.
Alföldi közp.

KIRNER JÓZSEF utóda Pirk J. puskműves.
(Alapítotott 1808. évben.)
BUDAPEST IV., Böcsi-u. 2., gyár Róssa-u. 7.
Díszan ellátott raktár legújabb szerkezetű Kettős vadász-fegyverekből, golyófogógyerekek, amerikai Winchester seretes ismétlő-gyerekek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, tollfegyverek és vadász-szerekből, melyek jóságért kezelkedik. 10846

Igen hatékony és egyszerű, sápkor, neurasthenia esetei ben. Egy üveg ára 2.40 kor. Egy 6 üveget tartalmazó postaküldés 12.12 kor. franco küldve.
Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerár.
Továbbá a készítőnél: **Rossnay Máttyás** gyógyszerárban Aradon, Szabadág-tér, valamint minden más gyógyszerárban.

Rossnay
vasas
china
bora.

A Rossnay-féle vasas china bora egyike a legelterjedtebb és leghatékonyabb gyógyboroknak. Magyar édesborral készítve, a külföldi készítményekkel nemcsak kiállítja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Veszélyeseknek különösen ajánlható. Számos elismert nyilatkozat. Több kórházban van alkalmazva. 10635

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapítotott 1847.
Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műórás, feltalálója a remontoir ingóóráknak stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

OLDSMOBILES
olcsó vételára
daczára minden
kivánságot kielégít.

8 lóerős 2 ülésű kocsik. 11054a
8 lóerős 2 ülésű könnyű kocsik, a világ összes gázolin autómobiljai között a leghíresebb és a legmegbízhatóbb. 2. személyt bármely uton, sőt ut nélkül is könnyen elvisz. 8 lóerős könnyű kocsik, 8 lóerős utazó kocsik, 10 lóerős családi kocsik, 20 lóerős 2 cilinderes családi utazó kocsik, 10 és 16 lóerős. csomagszállító kocsik, 11 személyes omnibusz.
Mielőtt autómobil vásárolna, kérjen tőlünk katalógust.

OLDS MOTOR WORKS
Detroit, Michigan.
Schreher Gusztáv és Társai
vezérképviselek.
Budapest IV., Eskü-ut 6. (15-13.)
Garage: VI., Gyár-u. 31. (21-69.)

Alapítotott 1878. Telefon 15-56.
Tornaeszköz,
valód angol tennis játék, függő-ágy, háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér kenderkötél legolcsóbb megbízható beszerzési forrása

Seffer Antal
sporteszközök és kötélgyártó-telepe
Budapest, IV., Károly-utca, bolls. 42.
(Központi városház épülete.)
Képes árjegyzék kiadatra ingyen és bérmentve. 10699

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 10669
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetők, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, AUGUSZTUS 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 30 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is eszolandó.

SZENT ISTVÁN.

NEGYVENÖT évvel halála után szentjei közé iktatta az egyház; mint a magyar állam megalapítójának, a míg csak lesz magyar e földön, mindig kegyeletos tiszteletben marad emléke.

Kilencszáznyolcz esztendővel ezelőtt, 997-ben, apja, a hibásan Gejzának olvasott Geisa, Geycha, vagyis az Árpád-kori palócsoz nyelvben Gyejcsa, mai kiejtéssel Décsse fejedelem után lépett a honalapító Árpád örökébe, melynek igazi hatalma csak Gyejcsával kezdődött, míg előbb Árpád fiai és unokái két más fejedelemmel, a gyulával és harkával osztották meg a magyar-ság fölötti vezérletet. Bármenyire összekeveredett is a hét törzs a kelet-európai és dél-oroszországi pusztaságon való költözködése és a mai hazában való elhelyezkedése alatt, egypár nemzedéknek kellett letünie, a míg elmosódtak a törzsi különállás hagyományai. Ebben az élő hagyományban gyökerezett a törzsek fejének, a konstantinápolyi udvar elnevezése szerint a vajdának hatalma. S a X. század közepe táján még nagyon élénk volt e hagyomány. Az egykorú németek egy-egy királynak tartották az augsburgi ütközet vezereit, Lélit, Bulesut és Surt, holott egyik sem volt Árpád-ivadék. A görög udvar, a mikor követséget küldött a magyarokhoz, «a turkok fejedelmének», nem pedig «Turkia fejedelmének» czimezte leveleit. Az Árpád utáni félszázad alatt csak a törzsek és nemzetségek fejének szövetsége pótolta a nemzeti egységet s ezek gyűlése, «a község» határozott minden olyan dologban, mely együttesen érdekelte a törzseket. Úgy látszik, az augsburgi vereség idézte elő a nemzet gondolkozásmódjában azt a fordulatot, mely az Árpád-ivadékok hatalmának erősödésére vezetett. Mint 60-70 évvel előbb a bessenyők támadásaitól való félelem volt az indító oka, hogy az addig független törzsek szöveteztek egymással s alkalom szerinti vezér helyett állandó vezért választottak a Megyer, vagyis Magyar törzs fejében, Árpádban és ivadékaiban: most a németeknek napról-napra fenyegetőbbé vált előnyomulása, s a félszázaddal előbb megsemmisült, de most újjáalakított keleti határgrogróságban, a későbbi Ausztriában való gyors térfoglalása tette szükségessé a laza szövetségi szervezet helyett az egy fő alatti tömörülést. Nagyon elősegítette a fejlődés ezen folyamatát, hogy a törzsek fejei

nem támaszkodhattak törzsük zárt tömegére; az egyes törzsek ugyanis össze-vissza voltak keveredve, nem egy helyen, hanem nemzetségek szerint szétszórvva az ország különböző pontjain telepedtek meg.

Gyejcsa fölismerte a törzsi szervezet ezen halálos gyöngeségét s volt benne elég erő és kíméletlen akarat, hogy siettesse a végleges felbomlást. Ő már valódi fejedelem volt, nem pedig a törzsfők és a község végzéseinek a végrehajtója. Midőn körülbelül 25 éves uralkodás után meghalt, a magyarság köztudata teljesen élő volt készítve a nemzeti egységre; fiára Vajkra, vagy keresztnevével Istvánra már csak a végeken hosszan elnyúlva bár, de egyváltéban tanyázó és saját fejedelmek, nyilván a harka és gyula alatt élő rokonfajta határőrségnek, az itt talált avarmaradványoknak s a kozároktól elszakadt

és Árpádhoz csatlakozó kabaroknak vagy fekete ungroknak, közös elnevezés szerint székelyeknek a magyarsággal való szorosabb egyesítése maradt.

Gyorsan követte egymást a somogyi Koppány, a keleti végeken, talán Gyulafehérvár környékén székelő ifjabb Gyula, aztán a bessenyő Keán s a marosvidéki bolgár Ohtum vagy Ajton leveretése, úgy hogy a veszprémvölgyi apácák görög nyelven kiállított alapító levelében már «Kralész paszész Ungriasz», az egész Magyarország királyának nevezette magát István s trónralépte után negyvenegy év múlva olyan erős alapokra fektetett királyi széket hagyott utódaira, hogy a halála után néhány évre kitört fergeteg sem volt képes megrendíteni. Nem a királyságot semmisítette meg a nemzeti visszahatás, csak azt, a mi idegenszerű volt benne,

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ARCKÉPE, A KORONÁZÁSI PALÁSTON LEVŐ S GIZELLA KIRÁLYNÉ ÁLTAL HIMZETT EGYKORU KÉP UTÁN.